

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY SADKOWICE NA LATA 2016 – 2020

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	2
1.1. Podstawy prawne	9
2. Charakterystyka Gminy Sadkowie	15
2.1. Analiza sytuacji demograficznej gminy Sadkowie	17
3. Charakterystyka problemów społecznych.....	23
3.1. Kwestia problemu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	28
3.2. Kwestia problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby	31
3.3. Kwestia problemu niepełnosprawności	32
3.4. Kwestia problemu potrzeby ochrony macierzyństwa.....	36
3.5. Kwestia problemu bezrobocia	38
3.6. Kwestia problemu alkoholizmu.....	45
3.7. Kwestia problemu przemocy w rodzinie	48
3.8. Kwestia problemu ubóstwa	54
4. Analiza SWOT	56
5. Analiza ankiet.....	60
6. Cele strategii, kierunki działań, źródła finansowania	65
7. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie dla mieszkańców Sadkowic.....	68
8. Monitoring i ewaluacja wdrożonej strategii.....	69
9. Spis wykresów	70
10. Spis Tabeli.....	71

1. WSTĘP

Tempo zachodzących zmian w zakresie polityki świata, Europy i państwa ma znaczący wpływ na rozwój i sposób kształtowanie się polityki społecznej, zwłaszcza na szczeblu powiatu, czy też gminy. Na podstawie prawnie określonych zasad przynależność i współpraca z pozostałymi państwami, swoboda i możliwość poruszania się po świecie, a zwłaszcza w obszarze krajów Unii Europejskiej powoduje dotychczasowo niespotykaną migrację ludzi na szeroko pojętą skalę. Istnienie danego zjawiska niesie ze sobą wiele korzyści, między innymi mobilizację do kształcenia i rozwoju, poznawanie kultur różnych krajów i społeczności, wymianę doświadczeń, zawieranie korzystnych obopólnie sojuszy i kontraktów międzynarodowych, a także możliwość wspomagania oraz otrzymywania wsparcia ze strony innych krajów. Jednak poza pozytywnymi następstwami współpracy na szczeblu międzynarodowym niesie ona ze sobą również zagrożenia społeczne w formie naśladowania negatywnych wzorców, chęci dorównania za wszelką cenę standardom życia rodzinnego zaobserwowanego za granicą, ułatwienie swobodnego przemieszczania się przestępców i dilerów. Z tego też względu kreowanie współczesności musi uwzględniać innowacyjne, zmaksymalizowane działania na osiągnięcie zamierzonych celów, które określają sposoby radzenia sobie z występującymi problemami społecznymi, z ich następstwami oraz ewaluacją. Z jednej strony zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa jest niezdrowe podążanie za „nowoczesnością”, z drugiej zagrożeniem jest zjawisko starzejącego się społeczeństwa. Dany aspekt jest ważny w kształtowaniu polityki społecznej, ponieważ osoby starsze mają pokoleniowy sposób spostrzegania i identyfikacji kultywowanych postaw wobec problemów społecznych, który niejednokrotnie okazuje się być zniekształcony. Takie fundamenty są niepokojące zwłaszcza wśród rodzin dzielących jedno gospodarstwo domowe z młodymi rodzinami posiadającymi dzieci, które są skazane na rozwój, kształcenie i życie na danych podstawach.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadkowiec została stworzona na potrzebę realizacji jednego z zadań własnych gminy. Takie postępowanie wynika bezpośrednio z zapisu ustawy o pomocy społecznej o następującym brzmieniu: „gmina jest zobowiązana do opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin

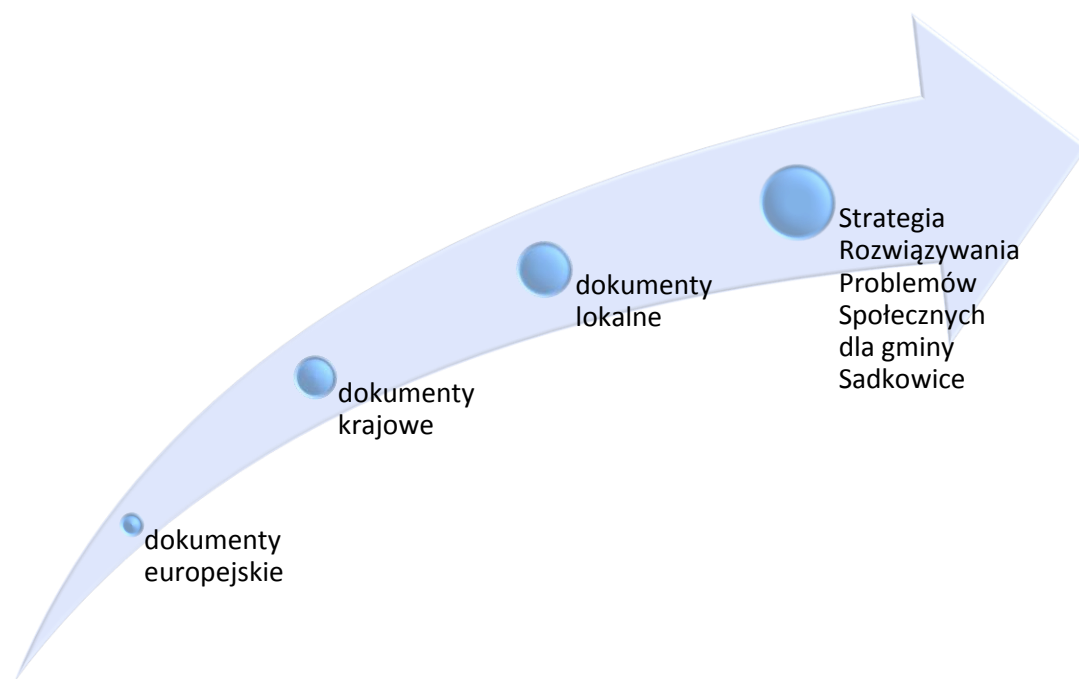
z grup szczególnego ryzyka”¹. *Strategia* wspomaga diagnozę i ocenę problemów społecznych wśród lokalnej społeczności, a także określenie celów strategicznych przewidywanych zmian, sposób ich realizacji oraz prognozę możliwych ewolucji poprzez realizację zaplanowanych działań w zakresie opisanym w *Strategii*. Aby działania na podstawie danego dokumentu osiągnęły zamierzone efekty został on stworzony w oparciu o wybrane metody badawcze takie jak:

- metodę analizy danych wtórnych „desk research”. Analizie poddano informacje zgromadzone w celach administracyjnych, udostępnione przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach w celu zdiagnozowania ilości osób / rodzin korzystających ze świadczeń społecznych z tytułu poszczególnych problemów, z jakimi zmagają się dana osoba / rodzina. Jest to technika badawcza będąca dla danej *Strategii* wstępną fazą projektu poprzedzającą etap zbierania danych pierwotnych,
- wywiad swobodny z pracownikiem GOPS skierowany analizę oraz przedyskutowanie informacji niezbędnych do opisanego sposobu funkcjonowania Ośrodka oraz jego specyfikę,
- analiza gminnych programów pomostowych,
- analiza danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Gminy, Wydział Ewidencji Ludności wykorzystanych do diagnozy struktury demograficznej Gminy Sadkowiec,
- ankiety skierowane do mieszkańców danej gminy, w celu poznania i zanalizowania opinii publicznej lokalnej społeczności w obszarze problemów społecznych oraz jakości życia i świadczonych usług przez lokalne jednostki.

Niniejsza *Strategia* została opracowana po zapoznaniu się z istniejącymi dokumentami gminy Sadkowiec oraz w oparciu o europejskie i krajowe dokumenty zarówno strategiczne, jak i programowe mające kluczowe znaczenie dla planowania i realizacji celów założonych celów.

---

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) z art. 17. ust. 1 pkt 1.

Danymi dokumentami są między innymi:

Krajowym Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy wymiar aktywnej integracji

Dany dokument posiada charakter operacyjno- wdrożeniowy ustanowiony na potrzebę realizacji krajowej polityki społecznej, zwłaszcza celu szczegółowego 3 Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 wspieranego przez Europejski Fundusz Społeczny.

Celem głównym programu jest trwale zmniejszenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osiągnięcie wzrostu spójności społecznej w latach od 2014 do 2020 roku. Dany dokument określa nierzeczne zadania skierowane na:

- Przeprowadzenie zakresu działań służących zapewnieniu rodzinom z dziećmi jak najlepszego dostępu do usług społecznych, a tym samym umożliwienie im aktywizacji oraz zapewnieniu profilaktyki ubóstwa. Dany poczynania z założenia pozytywnie wpłyną na ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży.
- Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych, który przygotowuje młodzież do wejścia na rynek pracy, umożliwi zdobycie niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową, a także rozwój rodziny.

- Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem. Chodzi o łączenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie znaczenia społeczności lokalnej z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-społecznego.
- Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, co zwiększy bezpieczeństwo rodzin i umożliwi ich aktywizację zawodową. Ważne też będzie zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, które powodują wykluczenie społeczne.
- Zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.²

Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020

Celem nadrzędnym danego dokumentu jest przesłanie „W roku 2020 ekonomia społeczna stanowi ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.” Dany dokument określa grupę skoordynowanych ze sobą zadań skierowanych na tworzenie nowych miejsc pracy i aktywizację osób znajdujących się w trudnej sytuacji zawodowej oraz zwiększenie i polepszenie usług społecznych użytku publicznego udostępnionych dla lokalnej społeczności. W myśl rozwoju ekonomii społecznej Polski niniejszy dokument ma przyczynić się do stworzenia jednego mechanizmu społecznego wzajemnie pozytywnie oddziałującego na siebie między podmiotami ekonomii społecznej a wspólnotami samorządowymi.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020 ³

Podstawą dla zaprojektowania Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 stały się doświadczenia z realizacji Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012–2013 uwzględniając działalności Rady ds. Polityki Senioralnej. Najważniejszym celem danego dokumentu jest poprawa, jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez udział w aktywności społecznej oraz posiadanie godnych warunków życia. Wszelkie działania danego dokumentu

---

² Źródło KPPUiWS str.45.

³Dokument dostępny na stronie:

https://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Seniorzy/Program%20ASOS%202014-2020.pdf

zostały stworzone tak, aby wyczerpująco pomóc osobom starszym w zakresie wykształcenia i podniesienia kompetencji osób upoważnionych do sprawowania opieki przy osobach starszych (w tym także wolontariuszy), zorganizowania i przeprowadzenia programów edukacyjnych i warsztatów o starzeniu, osobach starszych i aktywnym starzeniu dla osób starszych, ich rodzin i całego społeczeństwa, co pozytywnie wpłynie na budowę pozytywnego wizerunku starości oraz większą integrację osób starszych w życiu społecznym i publicznym. Ponad to założone cele danego *Programu* skierowane są na aktywność społeczną promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową poprzez popularyzowanie wśród osób starszych z udziałem różnych pokoleń aktywności społecznej, fizycznej i kulturalnej, a także przeciwdziałanie e-wykluczeniu. Także rozszerzanie dostępności do usług społecznych m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, poradniczo-doradczych, sportowych i turystycznych leży w założeniach niniejszego *Programu*.

Program Operacyjny „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020”, POWER 2014-2020

Program finansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego i jest jednym z 6 programów, jakie będą realizowane przez Polskę w latach 2014 – 2020. Powstał on w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Priorytety danego programu ujmują postępowanie w obszarze:

- aktywizacji zawodowej osób młodych (15-29 lat),
- efektywnej polityki publicznej dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,
- szkolnictwa wyższego dla budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- innowacji społecznej i współpracy ponadnarodowej.

Wieloletni Program Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”

Kluczowym celem zapisanym w niniejszym dokumencie jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Kryteria wskazane w danym programie uwzględniają szczególny sposób przyznawania pomocy w zakresie dożywiania dla uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Program jest elementem wsparcia polityki społecznej państwa poprzez wsparcie finansowe gmin w wypełnianiu zadań własnych obowiązkowych, poprawę poziomu życia rodzin o niskich dochodach, poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży, kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020, podprogram 2015, realizowany w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym „FEAD”⁴

Dany Program jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym. Zadaniem nadrzędnym tego Programu jest objęcie pomocą osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie niezbędnych do życia produktów żywnościowych, w tym także posiłków. Z tego też powodu dana pomoc zostanie skierowana do ograniczonej liczby osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, jednocześnie stanowiąc systematyczne wsparcie. Pomoc, pomimo, iż nie zaspokoi wszystkich potrzeb żywieniowych, a jedynie częściowo je uzupełni będzie udzielana w postaci artykułów spożywczych lub posiłków, które będą przekazywane osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020

Dany Program określa wszelkie działania skierowane na zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, pomaganie osobom dotkniętym przemocą, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych. Dla usprawnienia realizacji danych celów działania zostały podzielone na 4 obszary:

- profilaktyka i edukacja społeczna,
- ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

---

⁴ Dokument dostępny na stronie: <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/programy/programu-operacyjnego-europejskiego-funduszu-najbardziej-potrzebujacym-2014-2020/program-operacyjny-pomoc-zywnosciowa-2014-2020-po-pz/>

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Rawskiego Strategia Rozwoju na lata 2014-2020

Założeniami danego *Planu* jest zrównoważony rozwój powiatu wraz z jednostkami podziału administracyjnego, które go tworzą (w tym także Sadkowie) poprzez strategiczne zaplanowanie celów i projektów oraz konsekwentne wdrażanie ich do życia w zakresie ośmiu obszarów produktywnego funkcjonowania powiatu rawskiego. Jeden z danych obszarów został poświęcony infrastrukturze społecznej, na potrzeby, której są określone cele ukierunkowane na zmniejszenie występujących i zapobieganiu pojawieniu się kolejnych problemów społecznych, poprawę jakości życia poprzez właściwe działania w zakresie pełnienia usług poprzez lokalną służbę zdrowia, rozwoju kultury, sportu i turystyki.

Strategia Rozwoju Gminy Sadkowie do roku 2022

Dany dokument został stworzony na potrzebę rozwoju poszczególnych segmentów życia danej gminy. Trzeci rozdział tej *Strategii* został poświęcony „identyfikacji problemów i potrzeb społecznych oraz zasobów w gminie Sadkowie”, który zawiera raport z badań ankietowych, wyznaczenie i analizę obszarów problemowych gminy oraz charakterystykę i ocenę kapitału społecznego Sadkowie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W ramach danego *Programu* gmina wskazuje zakres działań skierowanych na realizację celów zapisanych w niniejszym dokumencie, którymi są:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktyki działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w uczestniczących w rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie został stworzony na potrzeby gminy Sadkowie. Wskazuje on zaplanowane działania związane z zapobieganiem i monitorowaniem zjawiska przemocy domowej oraz określa cele skierowane na wsparcie specjalistyczne odpowiednio dobrane dla ofiar przemocy w rodzinie, jak i jej sprawców. Dokument wskazuje działania, zadania i koordynatorów, mających za zadanie realizację zamierzonych celów:

- „rozwój współpracy w zakresie budowy spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa gminy w zakresie skali i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc, a w szczególności zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie”⁵.

1.1.Podstawy prawne

Podstawy prawne regulujące system pomocy społecznej w Polsce zawarte są w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163).

Zapisy umieszczone w danej ustawie regulują zadania własne i zlecone w zakresie pomocy społecznej dla poszczególnych jednostek terytorialnych. Określają zasady, tryb i rodzaj przyznawanej pomocy społecznej. Wyznaczają strukturę organizacyjną pomocy społecznej. Formułują reguły i tryb postępowania kontrolnego w zakresie przydzielanej pomocy społecznej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.)

Niniejsza ustawa została stworzona z myślą o zapewnieniu jak najlepszych warunków do wychowywania i ochrony rodzin posiadających dzieci, a w szczególności samych dzieci.

---

⁵ Źródło GPPPwR na lata 2011 – 2021 dla Sadkowie link: <http://www.bip.gminasadkowie.pl/plik,3246,uchwala.pdf>

Ustawa określa wszelkie formy pracy i pomocy dla rodzin posiadających trudności w zakresie wypełniania zadań opiekuńczo-wychowawczych. Wskazuje zasady przyznania dziecku pieczy sprawowanej w formie rodzinnej lub instytucjonalnej. Ponad to reguluje przepisy dotyczące pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków. Definiuje, jakie zadania spoczywają na administracji publicznej w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Reguluje zasady rozdysponowania wydatków przeznaczonych na cele wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Ponad to zostały tu zdefiniowane zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 114).

Dana ustawa reguluje przepisy dotyczące ustalania, przyznawania i wypłacania zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, a także wszelkie świadczenia opiekuńcze. Prócz tego określa zasady weryfikacji świadczeń rodzinnych, jak również postępowanie w sprawach przyznawania i wypłacania wszelkiego rodzaju świadczeń rodzinnych. Dla podmiotów realizujących świadczenia wyznacza przepisy dotyczące realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2014 r. poz. 1863 z późn. zm.).

Ustawa daje szansę rodzinom wielodzietnym na wyrównanie poziomu życia poprzez obniżenie kosztów codziennego życia oraz różnych form spędzania wolnego czasu. Wyznacza hierarchię postępowania wydania Karty oraz określa prawnie, kto może zostać jej posiadaczem. W danej ustawie zostały określone prawa dotyczące finansowania zadań wynikających z ustawy. Ponad to określa zasady przyznania uprawnień przysługujących na podstawie Karty.

Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 859 z późn. zm.).

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i niemogące samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, a zwłaszcza potrzeb swoich dzieci są konstytucjonalnie objęte możliwością otrzymania wsparcia od osób zobowiązanych do zapewnienia im świadczeń alimentacyjnych. Ustawa określa zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów oraz warunki nabywania, zasady i tryb postępowania w sprawach przyznania i wypłacania świadczeń z

funduszu alimentacyjnego. Ponad to w danej ustawie zostały zapisane zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2011 r. Nr. 43, poz. 225 z późn.zm.).

Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne, czyli zapewnianie osobom wymienionym w danym dokumencie, możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej oraz w formie zatrudnienia wspieranego. Nadto zostały w niej zapisane zasady tworzenia, działalności centrum integracji społecznej oraz wytyczne dotyczące kierowania do centrum integracji społecznej i zasady uczestnictwa w nim.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375 z późn. zm.)

Przedmiotem ustawy jest określenie zadań ukierunkowanych na ochronę zdrowia psychicznego poprzez jego promocję i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi odpowiedniej opieki medycznej i dostępu do niej, w taki sposób, aby otrzymana pomoc umożliwiła im prawidłowe funkcjonowanie w rodzinie i społeczeństwie. Co więcej ustawa określa zadania mające na celu przeciwdziałanie dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz kształtowanie wobec nich postaw społecznych wykazujących tolerancję, życzliwość i zrozumienie.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1987 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. z. U. z 2011 r. Nr 127 poz.721).

Według danej ustawy zostały ustalone zasady przyznawania orzeczenia ustalającego stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) oraz uprawnienia i ulgi osób niepełnosprawnych. Określa zakres rehabilitacji (poza rehabilitacją leczniczą) możliwej do uzyskania przez osobę niepełnosprawną, w celu zapewnienia jej możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Ponad to ustawa przewiduje i ustala wytyczne do prowadzenia szkoleń dla osób niepełnosprawnych. Poza sformułowaniem zadań i organizacji służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych w ustawie zostały zapisane wytyczne dotyczące tworzenia i prowadzenia zakładów pracy chronionej i zakłady

aktywności zawodowej, w celu stworzenia stanowisk pracy dla osób niepełnoprawnych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Wytyczne **danej** ustawy określają również kompetencje Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w obszarze jego działalności.

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r. poz. 567).

Przedmiotem ustawy jest określenie warunków otrzymywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom nieposiadającym prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Zasiłki dla opiekunów i koszty ich obsługi, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne są finansowane ze środków z budżetu państwa na realizację świadczeń rodzinnych. Realizacja zasiłków dla opiekunów jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez gminy.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014r. poz.1118).

Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie jest dokumentem określającym zasady funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz współpracy organów administracji publicznej z danymi organizacjami na terenie kraju. Ponad to akt ten reguluje zapisy dotyczące zasad wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz przepisy szczególne w zakresie korzystania z wolontariatu.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn.zm.).

„Uznając życie obywateli w trzeźwości za niezbędny warunek moralnego i materialnego dobra Narodu”⁶ ustawa określa zadania skierowane na przeciwdziałanie alkoholizmowi, pomoc osobom nadużywającym alkoholu i osobom współuzależnionym. Zadania te zostały powierzone Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na obszarze kraju. Niemniej jednak profilaktyka i działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów

---

⁶ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

alkoholowych spoczywają na Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej poprzez realizację gminnego programu, który jest jedną ze składowych strategii rozwiązywania problemów społecznych.⁷

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Zapisy danej ustawy formułują zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz określają zasady postępowania zarówno wobec osób stosujących przemoc domową, jaki i wobec ofiar dotkniętych przemocą w rodzinie. Do wykonywania danych zadań zobowiązane są służby zdrowia, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, pracownicy socjalni oraz organizacje działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.).

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej, jakości pracy; wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581).

Zakres udzielania i finansowania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz zasady monitoringu nad realizacją i opłacaniem danych świadczeń zdrowotnych ustala dana ustawa. W myśl danej ustawy zostały określone zasady przystąpienia do powszechnego (obowiązkowego i dobrowolnego) ubezpieczenia zdrowotnego oraz obowiązki spoczywające na organach odpowiedzialnych za równouprawnienia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej. Również gmina jest zobowiązana do realizacji zadań własnych i zleconych w zakresie zapewnienia równego dostępu do korzystania z publicznych świadczeń opieki zdrowotnej.

---

⁷ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi Atr.4 Pkt 2

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.).

W myśl ustawy i na podstawie zasady równego traktowania pod względem każdego podziału zostały określone zasady przyznawania, finansowania oraz kontroli w zakresie ubezpieczenia społecznego obejmującego ubezpieczenie: w razie choroby lub macierzyństwa, rentowne, emerytalne oraz ubezpieczanie „chorobowe”.

Dla usprawnienia wszelkich działań związanych z ubezpieczeniami społecznymi powstał system informatyczny nazwany System Elektronicznej Wymiany Informacji (EESSI), w ramach, którego jest ułatwiony i przyspieszony dostęp do informacji między urzędami Unii Europejskiej powołanymi do koordynowania pracy związanej z ubezpieczeniami społecznymi

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 z późn. zm.).

Ustawa reguluje kwestie prawne dotyczące systemu oświaty. Ponad to określa ona zasady funkcjonowania jednostek pracujących w zakresie tworzenia szkół i przedszkoli, osób pracujących bezpośrednio na ich terenie, dzieci i młodzieży uczęszczających do poszczególnych placówek oświatowych oraz funkcjonowania komisji odpowiedzialnych za prawidłowy przebieg egzaminów. Dany dokument reguluje także kwestie związane z rekrutacją i egzaminami charakterystycznych dla wybranych jednostek edukacyjnych.

Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz.U. z 2016 r. poz. 195)

Ustawa określa osoby uprawnione oraz zasady przyznawania i wypłacania świadczenia wychowawczego. „Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.”⁸ Zgodnie z daną ustawą świadczenie wychowawcze określone, jako „500 plus” przysługuje ojcu, matce, opiekunowie faktycznemu dziecku lub opiekunowi prawnemu dziecka na każde począwszy od drugiego dziecka w danej rodzinie. Wsparcie 500 plus można otrzymać również na pierwsze dziecko pod warunkiem spełnienia kryterium dochodowego rodziny.

---

⁸ Ustawa o wspieraniu państwa w wychowaniu dzieci Art. 4 ust. 2

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY SADKOWICE

Gmina Sadkowie położona jest w Polsce we wschodniej części województwa łódzkiego i w bliskim sąsiedztwie województwa mazowieckiego. Jest ona jedną z pięciu gmin powiatu rawskiego i znajduje się w jego południowo – wschodniej części. Granice danej gminy przylegają do granic gmin: Cielądz, Regnów i Biała Rawska.

Sadkowie zajmują 18,73% powierzchni powiatu rawskiego i obejmują obszar 121,08 km². Na podział gruntu tej gminy składają się użytki rolne w wielkości 89% (107,76 km²) powierzchni gminy, użytki leśne będące 6% (7,26 km²) ziem sadkowskich oraz użytki pozostałe w wielkości 5% (6,06 km²) obszaru Sadkowic.

Gmina Sadkowie posiada statut gminy wiejskiej, w skład, której wchodzi 34 wsie tworzące 30 sołectw: Broniew, Bująły, Celinów, Gacpary, Gogolin, Jajkowie, Kaleń, Kłopoczn, Lewin, Lipna, Lubania, Lutobory, Nowe Sadkowie, Nowe Szwejki, Nowy Kaleń, Nowy Kłopoczn, Olszowa Wola, Paprotnia, Pilawy, Przyłuski, Rokitnica-Kąty, Rzymiec, Sadkowie, Skarbkowa, Studzianki, Trębaczew, Turobowice, Zabłocie, Zaborze, Żelazna. Ich lokalizacja względem Sadkowic została zilustrowana na poniższej mapie.

Wieś Sadkowiec jest siedzibą gminy Sadkowiec, w obrębie, której znajdują się jedne z ważniejszych jednostek administracyjnych danej gminy takie, jak:

- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Szkół w Sadkowicach,
- Urząd Gminy w Sadkowicach,
- Zespół Szkół w Lubani,
- Szkoła Podstawowa w Kłopotczynie,
- Zespół Szklono - Przedszkolny w Trębaczewie,
- Ośrodek zdrowia,
- Stowarzyszenie Kulturalno Oświatowe w Sadkowicach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Olszowej Woli
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kłopotczynie

- Ochotnicza Straż Pożarna Żelazna,
- Ochotnicza Straż Pożarna Trębaczew,
- Ochotnicza Straż Pożarna Lubania,
- Ochotnicza Straż Pożarna Sadkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna Lutobory,
- Ochotnicza Straż Pożarna Kaleń.

Ze względu na położenie geograficzne w południowo – zachodniej części Mezuregionu Wysoczyzny Rawskiej (teren nizinny, urozmaicony pagórkami morenowymi i dolinami rzecznyymi) w Makroregionie Wzniesień Południowo mazowieckich (region przejściowy od Nizin środkowopolskich do Wyżyny Małopolskiej) został stworzony Rezerwat przyrody Trębaczew, który obejmuje 173,66 ha lasu sosnowo –dębowego. Jednak posiadanie tak obszernego zasobu naturalnych zbiorowisk roślinnych powoduje, iż przemysł danej gminy jest mało zróżnicowany i słabo rozwinięty. Z tego też względu kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarczo – społecznego Sadkowic ma analiza jej powiązań komunikacyjnych z drogami krajowymi w ramach regionu i ocena, jak dana gmina sytuje się w systemie tych powiązań. Podczas danej oceny należy uwzględnić znaczenie przybliżonych odległości do sąsiednich miast, ponieważ długość przebytej trasy ma nieobojętny wpływ zarówno dla decyzji przedsiębiorców, inwestorów jak i mieszkańców Sadkowic. Dane odległości do wybranych miejscowości wynoszą: Rawy Mazowieckiej (20 km), Grójca (30 km), Tomaszewa Mazowieckiego (40 km), Radomia (55 km), Łodzi i Warszawy (70 km).

2.1. ANALIZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ GMINY SADKOWICE

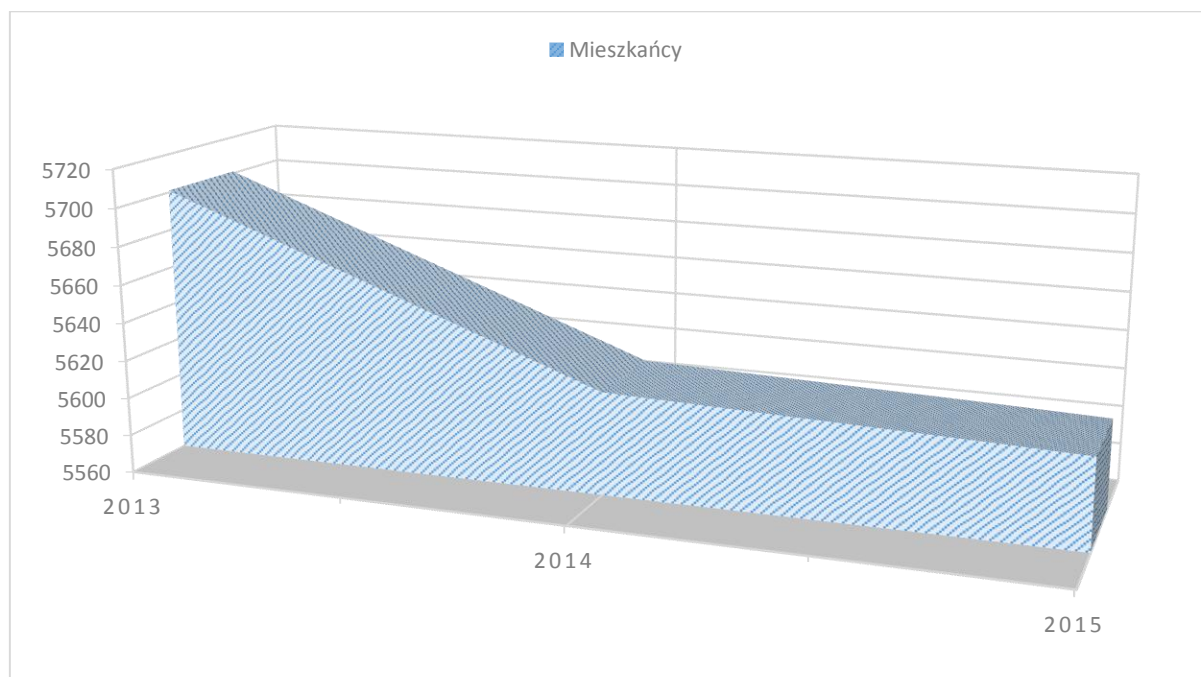
Zmiany demograficzne mają znaczący wpływ na kierunkowość zarówno w obszarze gospodarki, ekonomii, polityki rządowej, jak i polityki społecznej. Diagnozowanie ewolucji zachodzących w społeczeństwie pod względem podziału na płeć, ekonomicznego podziału wiekowego (wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny) oraz zmienności współczynnika przyrostu naturalnego (konfrontacja ilości żywych urodzeń i ilości zgonów) umożliwia stworzenie charakterystyki określonej grupy społecznej, a także lepsze zrozumienie uwarunkowań i zasadności jej funkcjonowania. Z tego też względu należy poddać analizie zmiany zachodzące wśród mieszkańców Sadkowic, które zostały scalone w poniżej tabeli.

	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
2013	2793	2908	5701
2014	2774	2840	5614
2015	2767	2840	5607

Tabela 1 Liczba mieszkańców Sadkowic z uwzględnieniem podziału na płeć.

W 2013 roku Sadkowie zamieszkiwało 5701 osób z podziałem na 2793 kobiet (**48,99%** ogółu) i 2908 mężczyzn (**51,01%** wszystkich mieszkańców). Rok później liczba mieszkańców utrzymywała się na poziomie 5614 osób, wśród których 2774 kobiety stanowiły **49,41%** lokalnej populacji, natomiast 2840 mężczyzn objęło **50,59%** lokalnego społeczeństwa. W roku 2015 doszło do zmiany liczby osób zameldowanych w danej gminie, gdyż miała ona wielkość 5607. Wówczas **49,35%** wszystkich mieszkańców tworzyły kobiety w przeciwieństwie do mężczyzn będących grupą w wielkości **50,65%** lokalnej społeczności.

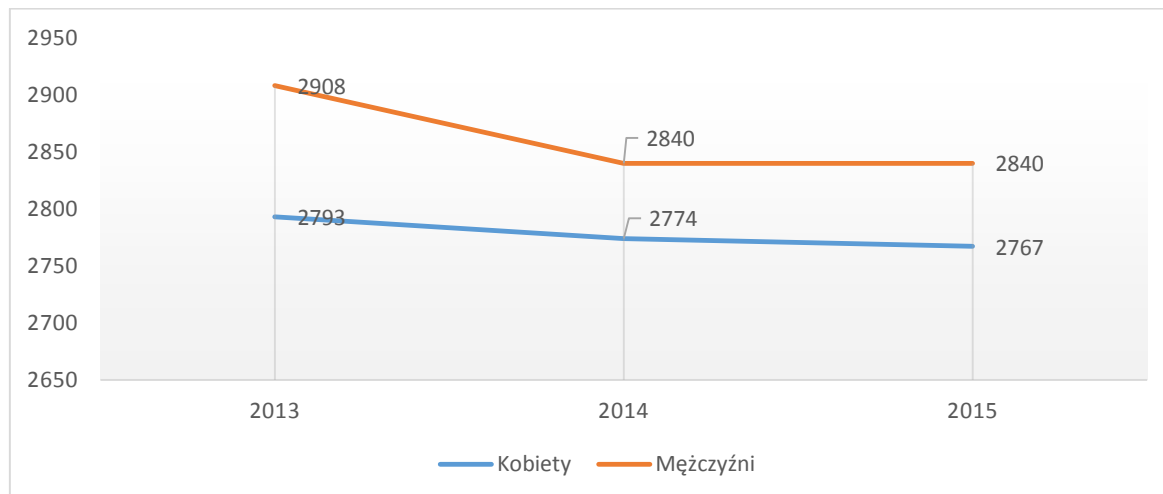

Wykres 1 Trend liczby mieszkańców

Trend liczby mieszkańców Sadkowic ma tendencję malejącą, bowiem każdego kolejnego roku liczba danych osób maleje. Na przełomie trzech lat różnica wśród lokalnej społeczności wyniosła 94 osoby mniej. Wraz z trendem mieszkańców tej gminy podąża trend liczby

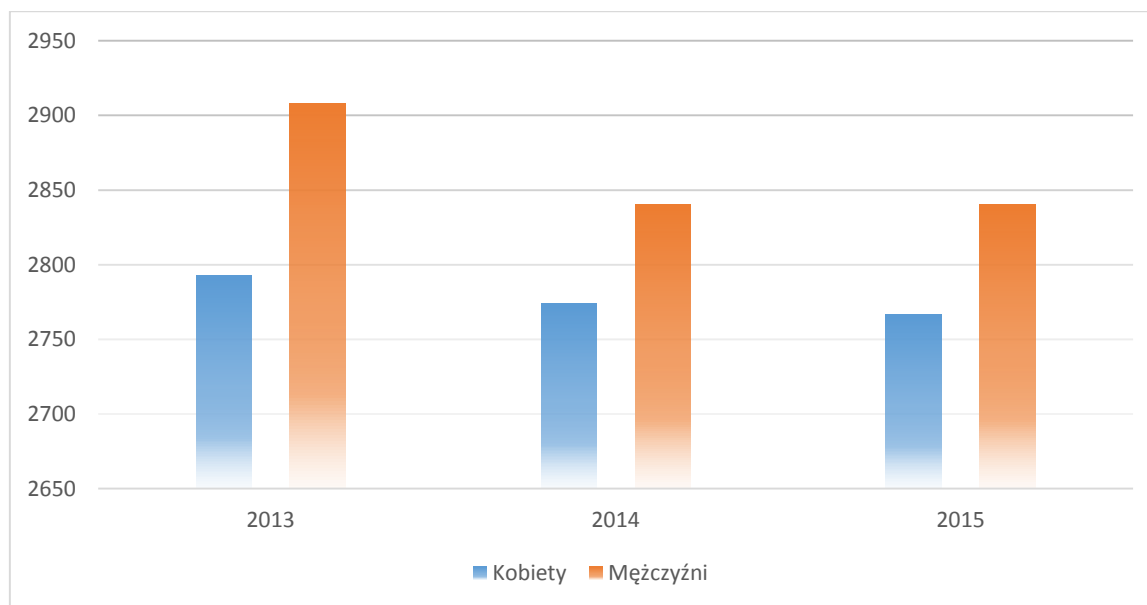
mężczyzn. Z kolei trend zachodzących zmian w grupie kobiet jest odmiennie ukierunkowany. Potwierdzeniem danych wniosków jest kolejny wykres.

Wykres 2 Trend liczby kobiet i liczby mężczyzn

Trend liczby kobiet jest malejący, bowiem ich liczba sukcesywnie obniżała się począwszy od 2013 roku. Z kolei zmienność wśród liczby mężczyzn początkowo była gwałtownym spadkiem. Natomiast na załamaniu 2014 roku nastąpiła ich stabilizacja, czyli poziom danego wskaźnika liczbowego nie zmieniał się.

Diagnoza społeczeństwa nie tylko pod względem kierunku trendu liczebności mieszkańców ma istotny wpływ na sposób kształtowania się i funkcjonowania danej grupy ludności, bowiem również podział ze względu na płeć będzie miał odzwierciedlenie w formowaniu między innymi polityki społecznej, gospodarczej i ekonomicznej na określonym obszarze. Z tego też względu należy poddać analizie kolejny wykres.

Wykres 3 Porównanie liczby kobiet i liczby mężczyzn

W okresie trzech analizowanych lat można zaobserwować przewagę mężczyzn w stosunku do kobiet. W pierwszym roku analizy osób płci męskiej było o 115 więcej niżeli płci przeciwnej, a wskaźnik feminizacji wynosił **96%**, czyli na 100 mężczyzn przypadało 96 kobiet. W 2014 roku dana różnica wynosiła 66 osób dla przewagi mężczyzn, a wskaźnik feminizacji osiągnął wielkość **98%**. Z kolei w kolejnym roku dany wskaźnik wynosił **97%**, co ponownie potwierdza większa ilość osób płci męskiej w stosunku do osób płci żeńskiej, jednak tym razem ta dominacja była na poziomie 73 mieszkańców Sadkowie. Niestalość danej różnicy nie wykazała jednoznacznego kierunku, bowiem początkowo ona zmalała, a później wzrosła.

Kolejnym istotnym elementem struktury ludności jest jej głębszy podział wiekowy przyjęty w statystyce dla potrzeb ekonomii, czyli podział na wiek przedprodukcyjny (wiek 0 – 17 lat), produkcyjny (od 18 roku życia do 59 dla kobiet i 64 dla mężczyzn) oraz poprodukcyjnego (wiek 60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn).

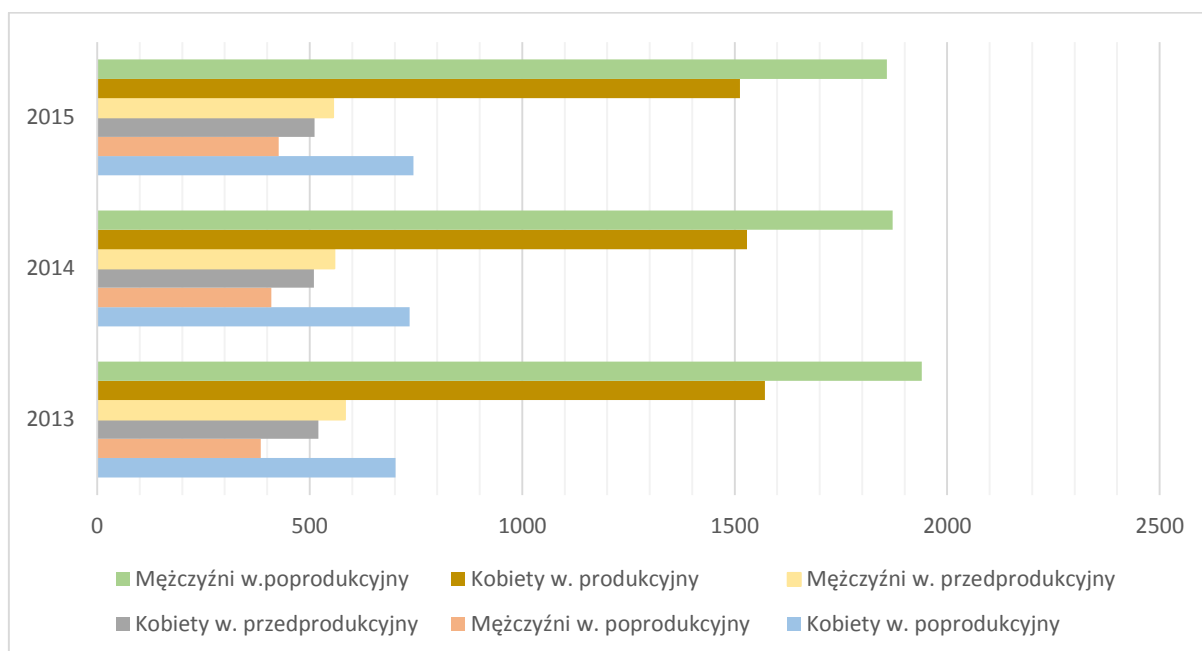
	2013		2014		2015	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	520	583	510	558	511	555
Wiek produkcyjny	1571	1940	1529	1872	1512	1858

Wiek poprodukcyjny	702	385	735	410	744	427

Tabela 2 Liczba ludności z uwzględnieniem podziału na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny oraz podziału ze względu na płeć

Analiza zmian zachodzących wśród mieszkańców danej gminy pod względem podziału na wiek pozwala na zapisanie wniosków, iż w ciągu trzech lat nie doszło do zmian pomiędzy przewagą mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym w stosunku do kobiet w tych samych grupach wiekowych. Natomiast prawie stuprocentową wyższość liczebną posiadają kobiety w wieku poprodukcyjnym. Dokonując dokładniejszej diagnozy jest zauważalne, iż ilość kobiet w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym sukcesywnie maleje (z wyjątkiem wzrostu o jedną osobę w 2015 roku), w przeciwieństwie do ilości kobiet w wieku 60 lat i powyżej, których ilość wzrasta każdego roku. Z kolei liczba mężczyzn w wieku do 18 roku życia ma tendencję malejącą, mężczyźni w wieku 18 – 64 lat początkowo rosła, a w 2014 roku zmalała. Co więcej liczba mężczyzn w wieku poprodukcyjnym regularnie wzrasta począwszy od 2013 roku. Powyższe wnioski zostały zobrazowane na kolejnym wykresie.

Wykres 4 Zmienność liczby ludności z uwzględnieniem podziału na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny oraz podziału ze względu na płeć

Podsumowując badanie społeczeństwa Sadkowiec w zakresie ekonomicznego podziału wiekowego najbardziej liczną grupą jest grupa osób w wieku produkcyjnym (stanowi ona dla kolejnych lat analizy **61,56%**, **60,58%**, **60,10%** lokalnej społeczności). Kolejną grupą pod

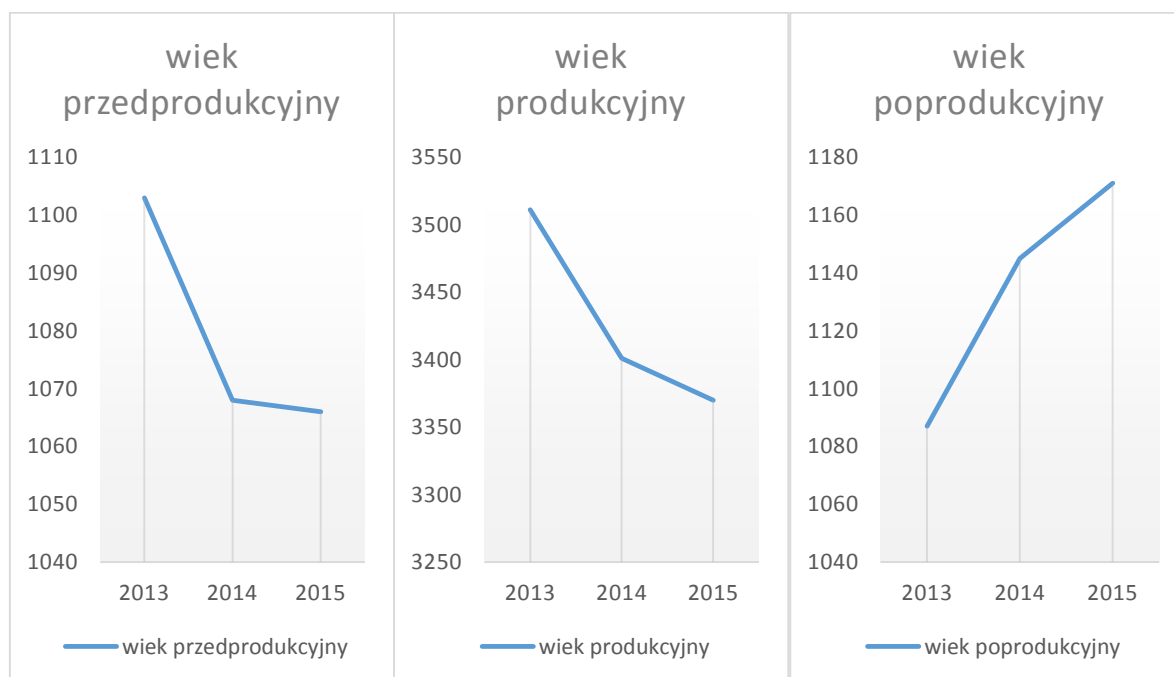

względem ilości osób zamieszkujących daną gminę jest grupa w wieku do 18 roku życia, która była częścią danej społeczności w zakresie **19,09%** w roku 2013, **20,40%** w kolejnym roku oraz **20,89%** w 2015 roku. Z kolei najmniej liczna jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym, która objęła lokalną społeczność w następującej wielkości dla poszczególnych lat: 2013 → **19,35%** , 2014 → **19,02%**, 2015 → **19,01%** ogółu mieszkańców. Dane wnioski zostały sformułowane na podstawie danych zebranych w poniższej tabeli.

	2013	2014	2015
Wiek przedprodukcyjny	1103	1068	1066
Wiek produkcyjny	3511	3401	3370
Wiek poprodukcyjny	1087	1145	1171

Tabela 3 Ogólna liczba ludności z uwzględnieniem podziału ekonomicznego

Kierunkowość zachodzących zmian w poszczególnych grupach podziału ekonomicznego ilustruje poniższy wykres.

Wykres 5 Trend liczby ludności z uwzględnieniem ekonomicznego podziału.

W Sadkowicach liczba osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie zmniejsza się począwszy od 2013 roku (łącznie zmałała o 37 osób na przełomie trzech badanych lat), zatem

dany trend jest malejący. Taki sam trend kształtuje się dla grupy osób w wieku produkcyjnym, ponieważ pierw zmaląła o 110 osób, później o 31 osób, czyli razem o 141 mieszkańców. Z kolei zespół osób w wieku poprodukcyjnym jest zobrazowana za pomocą trendu rosnącego, gdyż od 2013 do 2015 roku dana grupa ludzi wzrosła o 84 osoby. Na podstawie danej diagnozy można stwierdzić, iż dane społeczeństwo zawiera elementy charakterystyki społeczeństwa starzejącego się, gdyż przybywa ludzi w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Co więcej pomimo większej ilości mężczyzn w ogólnym udziale w Sadkowskim społeczeństwie dominującą grupą (prawie dwukrotnie większą) w wieku poprodukcyjnym są kobiety, co może świadczyć, iż mężczyźni w danej gminie umierają w wieku poniżej 65 roku życia.

3. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Problemy społeczne występują w każdej lokalnej społeczności, jednak ich wielkość oraz rodzaj może mieć różne wymiary w zależności od czynników, które je kształtują. Mimo wszystko problemy społeczne zawsze w ocenie społeczeństwa uznawane są za zjawiska niepożądane, nieakceptowane, szkodliwe i zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu określonej społeczności, dlatego też wymagają one aktywnej i skutecznej interwencji.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej wsparciem należy objąć osoby i rodziny zmagające się z ubóstwem, bezdomnością, bezrobociem, sieroctwem, niepełnosprawnością oraz długotrwałą lub ciężką chorobą. Pomoc ta przysługuje również w wyniku potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudności w przystosowaniu do życia po wyjściu z zakładu karnego. Pomoc społeczna nie może być odmówiona w przypadku występowania w życiu osoby / rodziny problemów z obszaru uzależnień (alkoholizmu lub narkomanii), strat z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej, zdarzenia losowego lub sytuacji kryzysowej oraz trudności w integracji cudzoziemców, którzy znajdują w kraju na ustalonych prawach. Zatem wszelkie działania związane z udzielaniem pomocy społecznej muszą być skierowane do osób, które

samodzielnie, w miarę własnych możliwości nie potrafią osiągnąć godnego poziomu życia w danej społeczności oraz zaspokoić niezbędnych potrzeb dla siebie i swojej rodziny.

Udzielona pomoc musi być adekwatna do zaistniałego problemu, poprzez wykorzystanie dostępnych zasobów, uprawnień i możliwości. Dana pomoc może mieć formę świadczenia pieniężnego, rzeczowego, instytucjonalnego oraz usług. W celu uzyskania zamierzonego celu poprzez udzielenie wszelkiej pomocy społecznej konieczna jest wyczerpująca współpraca pomiędzy pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a osobami i rodzinami wnioskującymi o jej przyznanie.

Na przełomie lat 2013 – 2015 w Sadkowicach Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracował i przyznał pomoc oraz wsparcie następującej liczbie rodzin i osób w tych rodzinach:

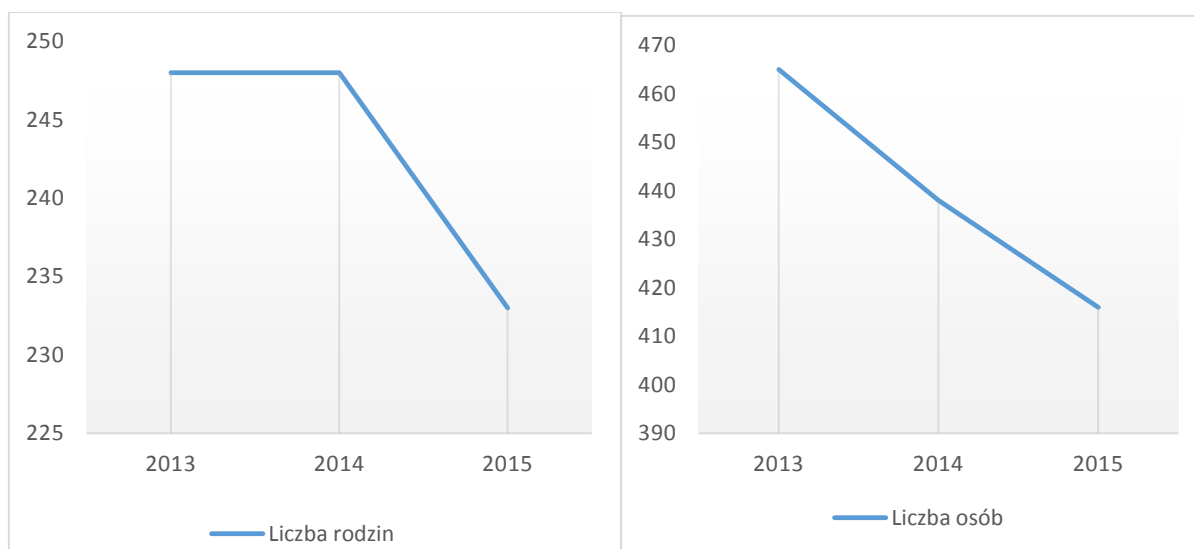
Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	2013	2014	2015
Liczba rodzin	248	248	233
Liczba osób w rodzinach	465	438	416
Liczba osób długotrwale korzystające	123	123	119

Tabela 4 Liczba rodzin i osób w danych rodzinach (w tym długotrwale korzystające) korzystające z pomocy GOPS.

W roku 2013 pracownicy GOPS przyznali wsparcie 248 rodzinom, których członkami było 465 osób stanowiących **8,16%** lokalnego społeczeństwa. Rok później liczba danych rodzin została na tym samym poziomie, przeciwnie do zmniejszonej liczby osób tworzących dane rodziny do 438 osób (**7,80%** mieszkańców). Z kolei w 2015 **7,42%** lokalnej społeczności (416 osób) skorzystało z pomocy społecznej zamieszkujących w 233 rodzinach. Zarówno w 2013 roku, jak i w roku 2014 liczba osób długotrwale korzystających z pomocy GOPS wynosiła 123 osoby, z tym, że w pierwszym roku analizy stanowiły one **26,45%** podopiecznych GOPS, a rok później **28,10%** tej grupy. W roku 2015 liczba osób otrzymujące pomoc społeczną zmniejszyła się o 4 osoby i osiągnęła wielkość 119 osób, obejmujących **28,61%** podopiecznych GOPS.

Podsumowując liczba osób długotrwale korzystających ze wsparcia i pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej obejmuje coraz większą liczbę mieszkańców. W tym miejscu należy uwzględnić kierunek zmian podyktowanych zarówno przez liczbę rodzin otrzymujących wsparcie z GOPS, jak i liczny członków danych rodzin. Z tego też powodu zostały stworzone poniższe wykresy.

Wykres 6 Trend liczby rodzin oraz osób w danych rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS

Niniejsze wykresy obrazują, iż w okresie danej analizy liczba rodzin wspieranych pomocą społeczną przez pierwsze dwa lata postępowała zgodnie z trendem stałym, później zaczęła maleć. Natomiast liczba członków danych rodzin już od 2013 roku ukształtowała trend malejący, czyli dana liczba sukcesywnie ulegała zmniejszeniu.

Grupa rodzin, która została podopiecznymi lokalnego GOPS otrzymała świadczenia z tytułu problemów zdiagnozowanych przez pracownika socjalnego w trakcie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego z osobami zmagającymi się z dysfunkcją społeczną w swoim życiu.

Kolejna tabela przedstawia ilość rodzin, które otrzymały świadczenia społeczne z określonych powodów. Zapisy danej tabeli uwzględnią hierarchię od najczęściej udzielanego wsparcia w łącznej jego ilości sumowanej z lat 2013, 2014 i 2015.

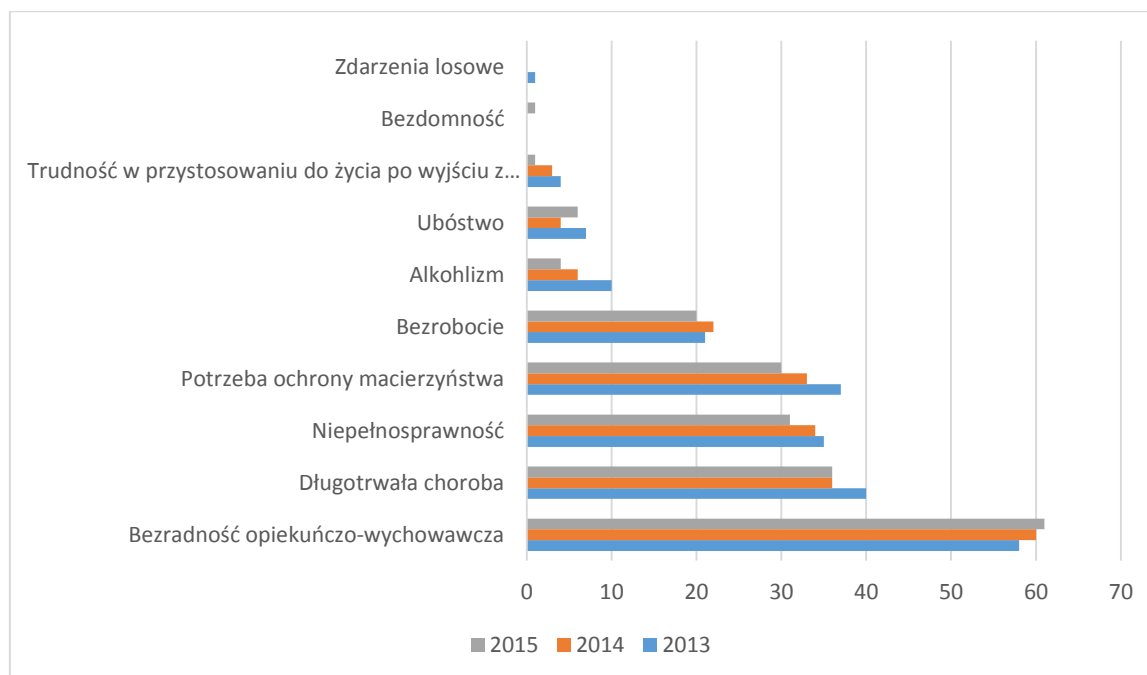
Powody udzielanie wsparcia i pomocy	2013	2014	2015

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	58	60	61
Długotrwała lub ciężka choroba	40	36	36
Niepełnosprawność	35	34	31
Potrzeba ochrony macierzyństwa	37	33	30
Bezrobocie	21	22	20
Alkoholizm	10	6	4
Ubóstwo	7	4	6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu zakładu karnego	4	3	1
Bezdomność	0	0	1
Zdarzenia losowe	1	0	0
Łącznie	213	198	190

Tabela 5 Hierarchia problemów społecznych w Sadkowicach (zgodnie z ilością udzielonego wsparcia)

Zgodnie z zapisami w powyższej tabeli najwięcej świadczeń zostało udzielonych w 2013 roku, po czym ich ilość zaczęła się sukcesywnie zmniejszać. Z tego też powodu w analizowanym czasie ilość przyznanej pomocy społecznej zmniejszyła się łącznie o 23 świadczenia. Największym problemem społecznym, z którym zmagają się mieszkańcy gminy jest bezradność w pełnieniu roli opiekuńczej i wychowawczej, z powodu, której rocznie było przyznanych ponad 57 świadczeń rocznie. W mniejszym wymiarze, bowiem na poziomie 20 – 40 świadczeń rocznie do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zgłosiły się rodziny potrzebujące wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby swojej lub członka rodziny, niepełnosprawności, co najmniej jednej osoby w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz bezrobocia. Poniżej 10 świadczeń rocznie zostało udzielonych osobom / rodzinom z powodu borykania się ze skutkami ubóstwa, alkoholizmu lub z trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu zakładu karnego. Tylko jedno świadczenie w ciągu trzech lat było przyznanych dla wspomnienia osoby / rodziny zmagającej się z bezdomnością lub zdarzeniem losowym.

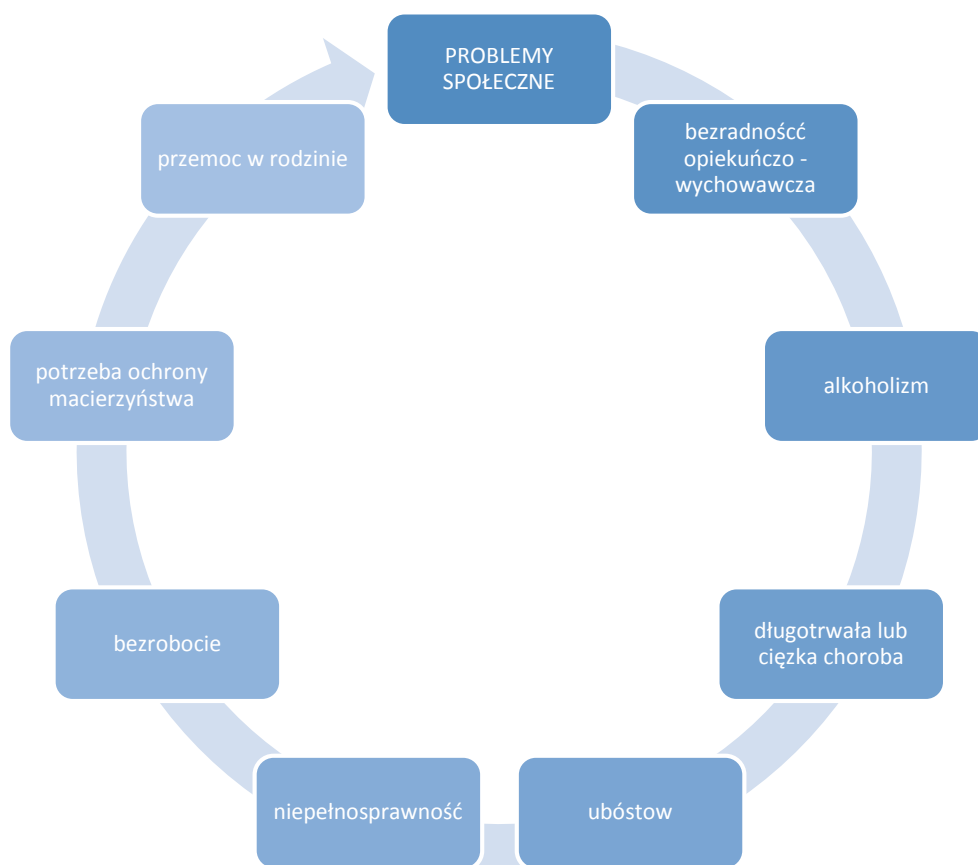
Wykres 7 Hierarchia problemów społecznych

Podjęmując działania na rzecz minimalizacji poszczególnych problemów społecznych należy pamiętać, iż wielkości liczbowe określające ich obszar występowania na podstawie ilości wypłaconych świadczeń lub udzielonego wsparcia nie jest pełnym odzwierciedleniem faktycznej liczby osób i rodzin, które się z nimi zmagają. Należy wziąć pod uwagę, iż często problemy są przekazywane z pokolenia na pokolenie i nie są spostrzegane, jako problem, lecz jest oceniane, jako „normalność”. Ponad to wiele osób wstydzi się i obawia oceny zewnętrznego środowiska, dlatego poddaje akceptacji i żyje w cieniu rodzinnych problemów społecznych. Co więcej należy uwzględnić, iż zwłaszcza w małych lokalnych społecznościach istnieje zмова milczenia oraz niewrażliwość na kłopoty innych. Kolejnym powodem zakłócania realnej liczby problemów społecznych mogą być decyzje odmowne ze strony GOPS z różnych przyczyn. Dlatego też dążąc do zmniejszenia zakresu oddziaływania problemów społecznych nie należy skupiać się tylko na najliczniejszych z punktu oceny ilości udzielonego wsparcia ze strony GOPS, bowiem istniejący stan ich występowania może mieć większą skalę. Co więcej problemy, dla których nie została przyznana pomoc społeczna nie można traktować, jako niewystępujące i niezagrażające lokalnej społeczności.

Ponad to wszelkie działania ukierunkowane na pomoc osobom, w życiu, których występuje dysfunkcja w zakresie wypełniania roli rodzinnej lub społecznej powinny zostać skoordynowane ze sobą w taki sposób, aby podjęte czynności skupiły się na istniejącym

problemie i zapobiegały wystąpieniu pozostałych. Jest to niezmiernie ważne, bowiem struktura problemów społecznych jest swoistym mechanizmem wzajemnie napędzanych przez siebie elementów.

3.1. Kwestia problemu bezzadności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych

Kierunek rozwoju każdego człowieka uwarunkowany jest w sposób pośredni od położenia geograficznego, struktury państwa, rejonizacji terytorialnej, przynależności społecznej, w której przyszło mu mieszkać oraz w sposób bezpośredni od rodziny, w jakiej zdobywa pierwsze życiowe i społeczne doświadczenia. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy podejmować działania ukierunkowane na priorytetowość dobra rodziny, zwłaszcza dzieci znajdujących się w danych rodzinach. W myśl danej ustawy za wspieranie rodzin borykających się z problemami w obszarze wypełniania funkcji opiekuńczych i

wychowawczych są odpowiedzialne jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje administracji rządowej. Jednak należy mieć na uwadze, iż pomimo wszelkiej pomocy zewnętrznej największa odpowiedzialność za prawidłowy rozwój fizyczny, psychospołeczny oraz intelektualny odpowiedzialni są rodzice lub prawni opiekunowie dzieci. Dla dziecka środowisko rodzinne jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym, w którym uczy się: nawiązywania kontaktów międzyludzkich, wypełniania swojej ewaluującej roli społecznej, budowania zdrowej hierarchii wartości, kształtowania sposobu reakcji zarówno na pozytywne, jak i negatywne bodźce zewnętrzne oraz tworzenia granicy pomiędzy dobrem a złem. Jeżeli relacje między członkami rodziny są zachwiane, dziecko nie odczuwa miłości, poczucia bezpieczeństwa i wsparcia najbliższych zostaje zniekształcony jego sposób funkcjonowania w rodzinie i grupie rówieśniczej, zachwianiu ulega samoocena, prawidłowy system wartości, rozróżnianie dobra i zła oraz zostają powielane nieprawidłowe wzorce naśladowcze. Dodatkowo na demoralizację dziecka ze strony rodziny mogą mieć wpływ takie czynniki, jak: rozwód rodziców, uzależnienia (alkoholizm, narkomania) w domu rodzinnym, bierność emocjonalna, przemoc fizyczna i psychiczna, ograniczony budżet finansowy, sieroctwo naturalne lub społeczne, niedojrzałe rodzicielstwo, nieleczone choroby psychiczne. Z tego też względu podejmując działania skierowane na pomoc rodzinom zmagającym się z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych należy zapobiegać lub minimalizować i eliminować pozostałe problemy społeczne będące ogniwem łączącym z danym problemem.

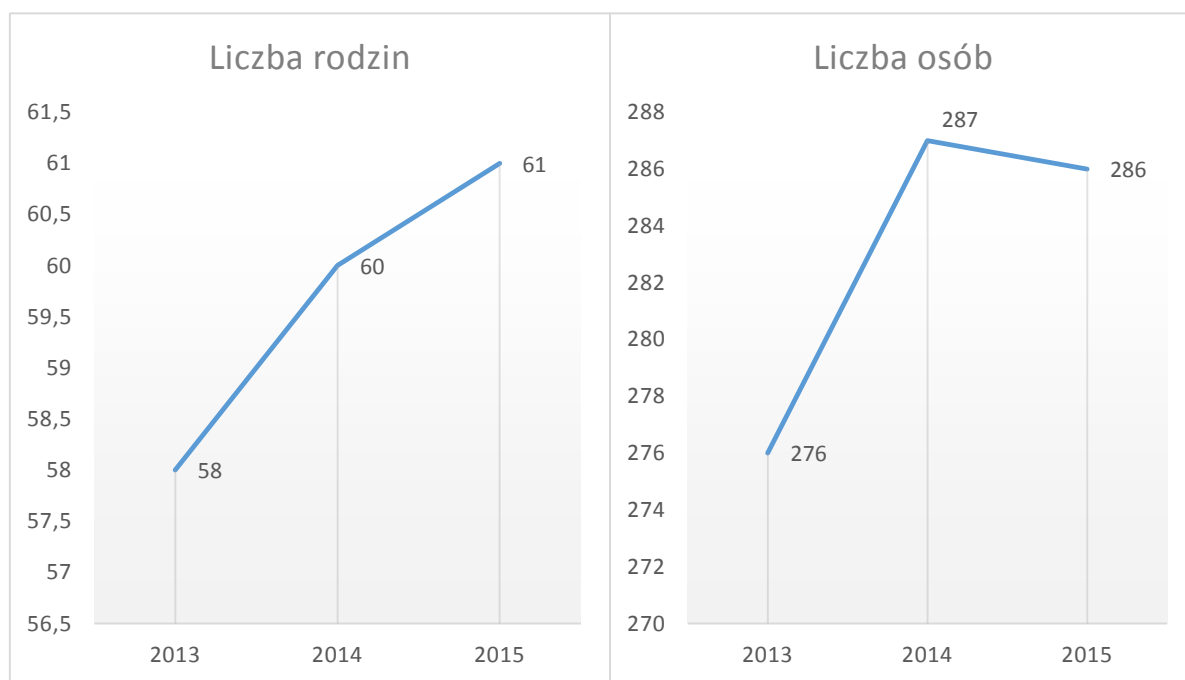
W gminie Sadkowicach problem rodziców lub prawnych opiekunów w obszarze nieporadności w wypełnianiu roli opiekuna i wychowawcy wobec swoich dzieci jest pierwszym problemem pod względem ilości udzielanego wsparcia dla łagodzenia skutków danego problemu. W poszczególnych latach dany problem dla tej gminy kształtowały następujące wartości liczbowe:

<i>Bezradność opiekuńczo-wychowawcza</i>	2013	2014	2015
<i>Liczba rodzin</i>	58	60	61
<i>Liczba członków danych rodzin</i>	276	287	286

Tabela 6 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

W roku 2013 **4,84%** mieszkańców Sadkowic (276 osób), tworzących 58 rodzin (22,98% rodzin zarejestrowanych w GOPS) zostało podopiecznymi GOPS w związku z następstwami dysfunkcji w wypełnianiu roli opiekunów i wychowawców swoich dzieci. Rok później z tego samego powodu z pomocy GOPS skorzystało 287 osób (**5,11%** lokalnego społeczeństwa) w znajdujących się w 60 rodzinach (24,19% ogółu rodzin z GOPS). W roku 2015 pomoc społeczna została przyznana 61 rodzinom, (stanowiącym 26,18% beneficjentów GOPS), których członkami były 286 osoby (**5,10%** miejscowej ludności). Dla lepszego zrozumienia zmian zachodzących w danej grupie interesantów GOPS należy prześledzić ich trend, zilustrowany na poniższym wykresie.

Wykres 8 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z tytułu zmagania się z bezradnością w obszarze opiekuńczo -wychowawczym wspomagał każdego roku coraz więcej rodzin (wzrost o 3 rodziny w ciągu trzech lat) zgodnie z rosnącym trendem. Z kolei trend liczby osób znajdujących się w danych rodzinach początkowo był rosnący, natomiast na przełomie lat 2014 / 2015 nastąpiło zmniejszenie danej grupy o jedną osobę.

3.2. Kwestia problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Jako osobę długotrwałą lub ciężko chorą należy uznać osobę, która ze względu na stan zdrowia psychicznego lub fizycznego w czasie określonym lub na stałe bez pomocy osób trzecich nie potrafi samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie lub wypełnić czynności codziennego życia. Na podstawie orzeczenia lekarskiego osoba zmagająca się z długotrwałą lub ciężką chorobą otrzymuje zaświadczenie, które jest uprawieniem do otrzymywania pomocy i ulg przysyłających osobom chorym. Współczesny sposób i tempo funkcjonowania w społeczeństwie powoduje, iż długotrwałe i ciężkie choroby dotyczą nie tylko osób starszych, ale coraz większej grupy ludzi młodych, a nawet dzieci. Problemy osób chorych dotyczą mianowicie płynnego dostępu do specjalistycznych usług medycznych, wysokich kosztów leczenia, podjęcia stałego zatrudnienia, w skrajnych przypadkach hospitalizacji. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobom zwalczającym trudności niesione przez długotrwałą lub ciężką chorobę przysługuje im pomoc między innymi w formie: zasiłku okresowego, usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, posiłku, pobytu w mieszkaniu chronionym lub w mieszkaniu w domu pomocy społecznej.

Długotrwała lub ciężka choroba jest jedną z najczęstszych przyczyn trudnej sytuacji wśród mieszkańców Sadkowiec według ilości udzielonego wsparcia tamtejszego Ośrodka Pomocy Społecznej.

<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	2013	2014	2015
<i>Liczba rodzin</i>	40	36	36
<i>Liczba członków danych rodzin</i>	136	122	125

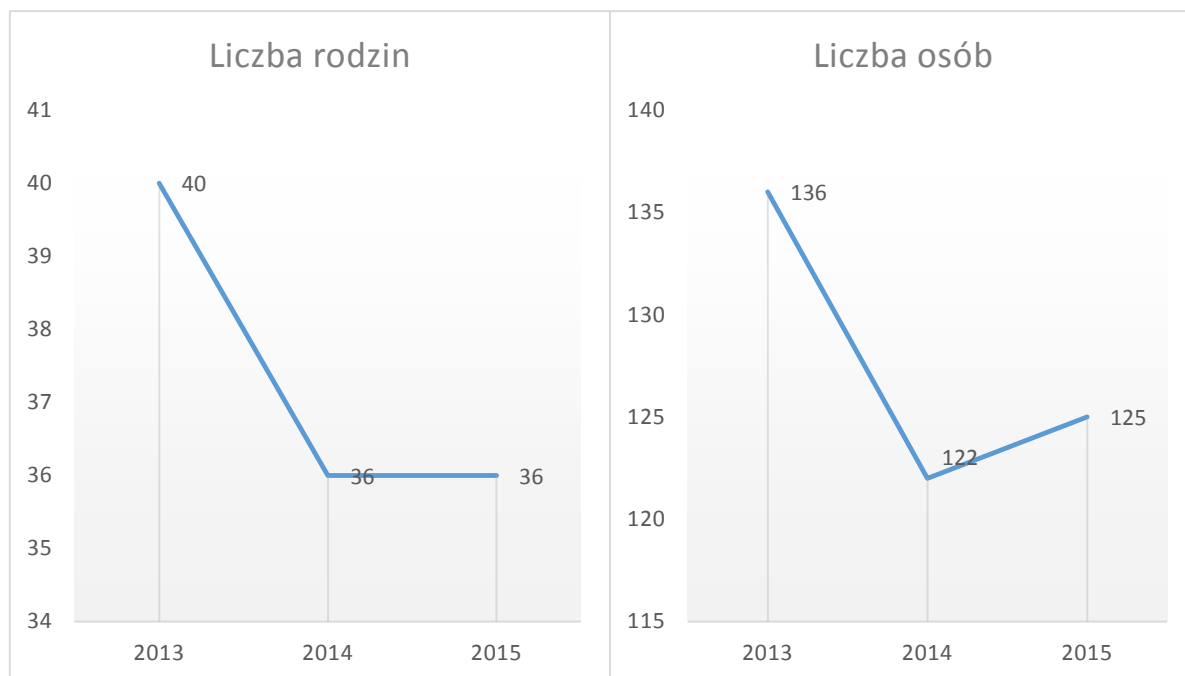
Tabela 7 Liczba rodzi i osób w tych rodzinach korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

W pierwszym roku analizy 2,39 % lokalnej społeczności gminy Sadkowiec (136 osób), tworzących grupę 16,13% rodzin zarejestrowanych w GOPS (40 rodzin) zostało objętych pomocą społeczną w związku z następstwami długotrwałej lub ciężkiej choroby. Rok później z tego samego powodu ze wsparcia GOPS skorzystało **2,17%** mieszkańców tej gminy (122 osoby), będących członkami 14,52% ogółu rodzin z GOPS (36 rodzin). W roku 2015 podopiecznymi GOPS zostało 125 osób, którzy stanowili **2,23%** lokalnego społeczeństwa oraz 36 rodzin obejmujących 15,45% wszystkich rodzin.

Kolejny wykres obrazuje tempo i kierunek zachodzących zmian w analizowanych dwóch grupach.

Wykres 9 Trend liczby rodzi i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Liczba rodzin, wśród których pojawiły się trudności wygenerowane przez długotrwałą lub ciężką chorobę zmieniała się zgodnie ze zmiennym trendem, ponieważ początkowo nastąpił spadek wśród liczby danych rodzin, a od 2014 utrzymuje się na stałym poziomie. Również trend liczby osób znajdujących się w tych rodzinach był zmienny i początkowo także był malejący, jednak od 2014 roku zaczęła wzrastać liczba badanych osób.

3.3. Kwestia problemu niepełnosprawności

Niepełnosprawność osób spostrzegana jest, jako nieumiejętność lub brak prawidłowego funkcjonowania w zakresie ruchowym, umysłowym lub intelektualnym na poziomie wypełniania roli społecznej, rodzinnej, zawodowej lub poprzez niemożność zaspokojenia codziennych potrzeb życiowych bez pomocy osób trzecich. Dane odstępstwa od przyjętych norm właściwego funkcjonowania jest tematem niemalże każdego programu pomostowego, w których problemy osób niepełnosprawnych są jednym z ważniejszych priorytetów określania celów i działań do ich realizacji w zakresie na przykład zapewnienia danym osobom możliwości włączenia się do życia społecznego oraz przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu zgodnie z *Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu*

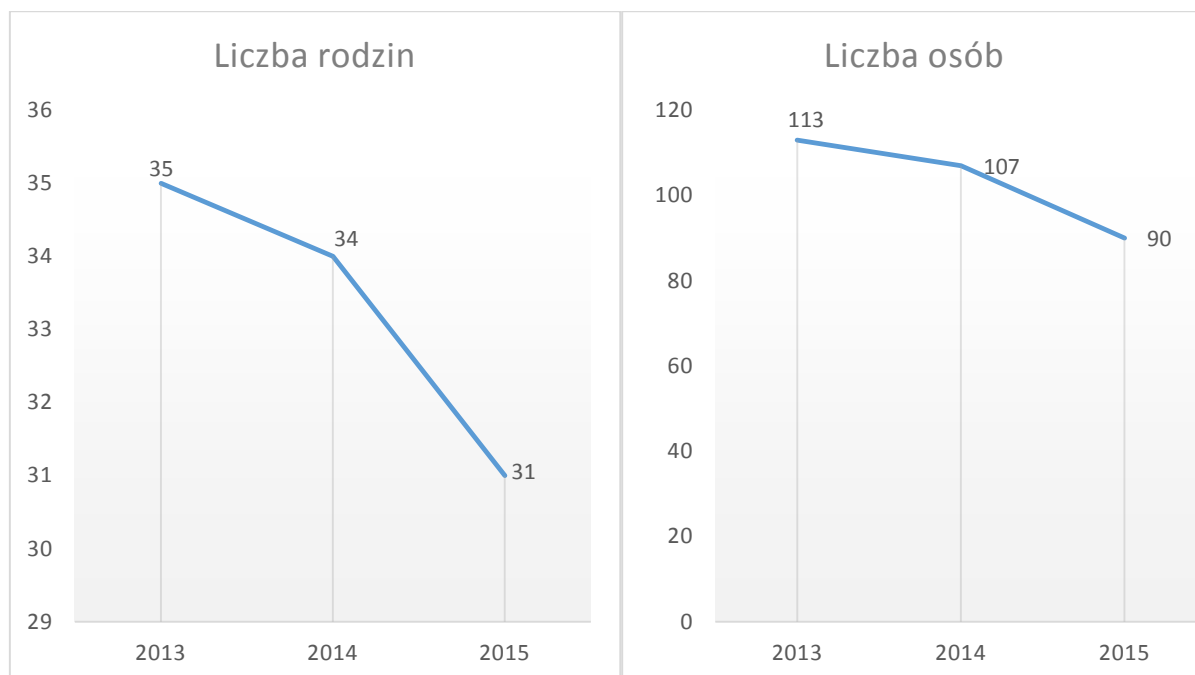
Spółecznemu 2020 – Nowy wymiar aktywnej integracji. W myśl zapisów danego Programu najbardziej narażonymi na problemy społeczne i ich konsekwencje w przyszłości jest młodzież i dzieci niepełnosprawne. Co więcej w podejmowanych działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych należy priorytetowo uwzględnić rodziny posiadające na swoim utrzymaniu więcej niż jedną osobę niepełnosprawną (zwłaszcza osoby w wieku dziecięcym i młodzieżowym), bowiem narażone są one na „potężne” problemy finansowe, rehabilitacyjne, organizacyjne, integracyjne, edukacyjne mogące doprowadzić do wykluczenia społecznego lub ubóstwa danych rodzin. Z tego też powodu ważne jest każde wsparcie, w tym także w formie rzeczowej i finansowej dla osób niepełnosprawnych, świadczenia pielęgnacyjnego dla rodziców lub opiekunów niepełnosprawnego dziecka, świadczenia „Rodzina 500 plus”, tworzenia programów oraz imprez integracyjnych z lokalnym społeczeństwem, udostępnienia lub ułatwienia korzystania z usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych.

Problemy osób niepełnosprawnych oraz rodzin, w których one funkcjonują ma dużą skalę w Sadkowicach, bowiem jest trzecim pod względem zakresu udzielanego wsparcia w ramach funkcjonowania GOPS.

<i>Niepełnosprawność</i>	2013	2014	2015
<i>Liczba rodzin</i>	35	34	31
<i>Liczba członków danych rodzin</i>	113	107	90

Tabela 8 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności.

W każdym roku analizy liczba przyznanych świadczeń przekroczyła poziom 30 rodzin objętych wsparciem. W podziale na poszczególne lata 2013, 2014, 2015 z powodu niepełnosprawności, co najmniej jednego członka rodziny pomoc społeczną otrzymało 35 (14,11% wszystkich rodzin z GOPS), 34 (13,71% ogółu rodzin), 31 (13,30% wszelkich rodzin zarejestrowanych w GOPS) rodzin odpowiednio dla wymienionego roku. Wraz ze zmianą liczby rodzin uległa zmiana liczby osób w tych rodzinach i tak w 2013 roku 35 rodzin tworzyło 113 osób (**1,98%** mieszkańców Sadkowic), w 2014 roku członkami 34 rodzin było 107 osób, stanowiących **1,91%** lokalnego społeczeństwa. Natomiast w ostatnim roku analizy danych osób było 90 i objęły one **1,61%** osób zameldowanych w tej gminie.

Wykres 10 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z powodu niepełnosprawności.

Zarówno liczba rodzin, jak i liczba osób znajdujących się w tych rodzinach zmieniała się zgodnie z trendem malejącym. Na przełomie trzech lat z tytułu niepełnosprawności liczba beneficjentów GOPS zmniejszyła się o 4 rodziny i jednocześnie o 23 osoby.

Rozwój zawodowy jest ważny dla każdego człowieka, również dla osoby niepełnosprawnej mogącej w ramach swoich możliwości wykonywać prace zarobkową, ponieważ spełnieniem się w roli pracownika poza walorami finansowymi korzystnie wpływa na psychiczne dowartościowanie i samoocenę oraz motywuje do dalszego rozwoju. Ważne jest, aby zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych aktywizacja i tworzenie nowych miejsc pracy dostosowanych do potrzeb osób bezrobotnych niepełnosprawnych mogących w zależności od orzeczonego stopnia niepełnosprawności miały możliwość podjęcia pracy zarobkowej. Również w Sadkowicach zamieszkują osoby niepełnosprawne deklarujące chęć podjęcia pracy, ponieważ rejestrują się one w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Migracje osób bezrobotnych danej gminy obrazuje dana tabela:

	2013	2014	2015
<i>Styczeń</i>	4	4	3
<i>Luty</i>	3	4	3
<i>Marzec</i>	3	4	3
<i>Kwiecień</i>	4	4	3
<i>Maj</i>	5	4	3
<i>Czerwiec</i>	5	5	3
<i>Lipiec</i>	5	4	3
<i>Sierpień</i>	5	4	3
<i>Wrzesień</i>	4	6	4
<i>Październik</i>	5	5	5
<i>Listopad</i>	5	5	5
<i>Grudzień</i>	5	4	5
SUMA	52	53	43

Tabela 9 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych

W roku 2013 oraz 2015 grupa osób bezrobotnych wahała się w przedziale 3 - 5 osób, z tą różnicą, iż w pierwszym roku danej analizy przeważały grupy pięcioosobowe, natomiast dwa lata później przemogły grupy trzyosobowe. Rok później doszło do zwiększenia do granic danej grupy do 4 – 6 osób, wśród których dominowały miesiące, w których były zarejestrowane w PUP 4 osoby niepełnosprawne jednocześnie. Zsumowując ilość niepełnosprawnych beneficjentów PUP (często tych samych na przełomie kilku kolejnych miesięcy) najwięcej było ich w roku 2014, natomiast o 10 mniej rok później. W roku 2013 łączna ilość osób bezrobotnych niepełnosprawnych było 52.

3.4. Kwestia problemu potrzeby ochrony macierzyństwa

Wszelkie zmiany zachodzące w gospodarce, polityce, edukacji, kulturze i medycynie znacząco wpłynęły na sposób postrzegania potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności. Zgodnie z zapisami „(...) macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką w Rzeczypospolitej Polsce”⁹ oraz „matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych(...)”¹⁰ zamieszczonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej potrzeba ochrony macierzyństwa zostaje uznana za istotne działanie. Obecnie na rzecz pracujących kobiet, które są lub będą matkami zachodzą zmiany ukierunkowane na ich ochronę oraz wspomaganie w podjętych działaniach dotyczących posiadania dzieci, wynikiem, czego są liczne zapisy w Kodeksie Pracy (zwłaszcza w VIII dziale), program „500 plus”, zasiłek macierzyński dla rodziców nieuprawnionych w wysokości 1000zł miesięcznie. Takie postępowanie jest niezmiernie ważne, gdyż według badań Głównego Urzędu Statystycznego Polska jest społeczeństwem starzejącym się, liczba zawieranych małżeństw ma tendencję spadkową (ich liczba od 2008 roku systematycznie obniża się, w związku, czym od 2008 do 2014 roku liczba zawartych małżeństw zmniejszyła się o 69,2 tysiące¹¹), spada poziom płodności kobiet, co oznacza, iż wzrasta średni wiek urodzenia pierwszego dziecka oraz przesuwają się o kilka lat decyzja na posiadanie kolejnego potomka. Wobec tego w kraju będą zachodzić trwałe przemiany w strukturze państwa oraz zwiększy się ryzyko kolejnego spadku rozmiaru populacji.

W Sadkowicach jednym z ważniejszych problemów jest potrzeba ochrony macierzyństwa w rozumowaniu ilości udzielonych świadczeń.

<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	2013	2014	2015
<i>Liczba rodzin</i>	37	33	30
<i>(w tym) Liczba rodzin wielodzietnych</i>	19	15	14

Tabela 10 Liczba rodzin (w tym wielodzietnych) korzystających z pomocy GOPS z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa.

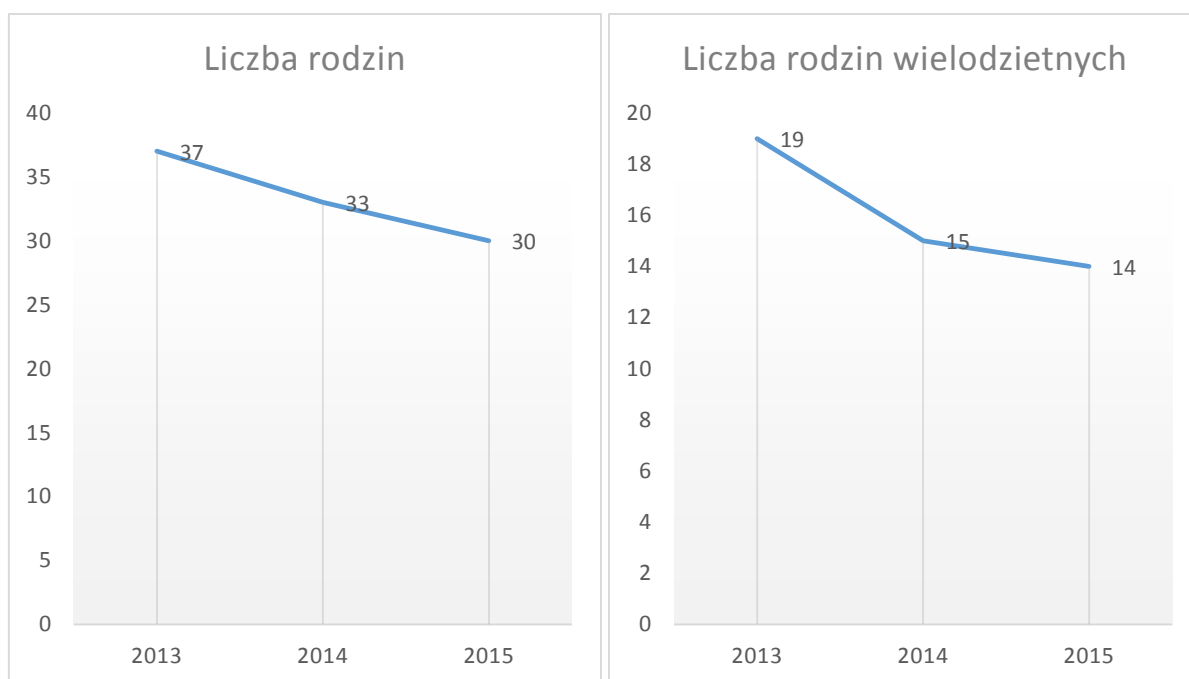
⁹ KRP z dnia 2 kwietnia 1997 r. Art. 18

¹⁰ KRP z dnia 2 kwietnia 1997 r. Art. 71. 2.

¹¹ Źródło danych: publikacja autorstwa Małgorzaty Pawlus pt. „Rodziny w Polsce – charakterystyka demograficzna”, Nr 1(45) 2016

Pierwszy rok analizy przedstawia, iż beneficjentami GOPS z konieczności ochrony macierzyństwa zostało 37 rodzin (14,92% grupy interesantów GOPS), wśród których było 19 rodzin wielodzietnych (**51,35%** wszystkich tych rodzin). Z kolei w następnym roku pomoc społeczną otrzymało 15 rodzin posiadających na utrzymaniu więcej niż dwoje dzieci, stanowiąc tym samym **45,45%** z 33 rodziny (13,31% wszystkich rodzin z GOPS), które otrzymały wsparcie z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa. W 2015 roku doszło do kolejnego obniżenia liczby rodzin do 30 (12,86% ogółu rodzin zarejestrowanych w GOPS) oraz liczby rodzin wielodzietnych, do 14, którzy objęli grupę **46,67%** rodzin spośród 30. Kierunek zachodzących zmian w danych grupach ilustruje następujący wykres.

Wykres 11 Trend liczby rodzin (w tym wielodzietnych) korzystających z pomocy GOPS z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa.

Malejący trend jest obrazem liczby rodzin zmagających się z problemami związanymi z potrzebą ochrony macierzyństwa, bowiem systematycznie zmniejszała się dana grupa o kilka rodzin rocznie, co w łącznym sumowaniu spowodowało, iż w ciągu trzech lata danych rodzin było o 7 mniej. Również wśród tej grupy rodzin wyodrębnione rodziny wielodzietne podążają zgonie z trendem malejącym. Od 2013 roku do 2014 roku liczba rodzin wielodzietnych zmniejszyła się o 5 rodzin. Kierunkowość zachodzących zmian zgodnie z malejącym trendem jest korzystny dla społeczeństwa, gdyż może on świadczyć polepszą się sytuacja finansowa danych rodzin oraz kobiety umiejętnie godzą obowiązki wychowawcze i zawodowe

3.5. Kwestia problemu bezrobocia

Człowiek jest istotą twórczą. Z tego też powodu od początku istnienia ludzkości człowiek wykonywał pracę w różnej formie w celu przetrwania oraz uzyskania korzyści z jej wykonywania. Poza wykonywaniem pracy w celach relaksacyjnych człowiek podejmuje prace zarobkową, która ma znaczący wpływ nie tylko dla życia jednostki, lecz dla rozwoju całej gospodarki, ponieważ osoby niepracujące i będące jednocześnie w wieku produktywnym są obciążeniem dla państwa pod względem ekonomicznym (spadek wartości PKB, obciążenie majątkowe państwa, np. szkolenia, zasiłki, renty; obniżenie standardu życia wszystkich obywateli) oraz pod względem nieekonomicznym (długookresowe bezrobocie, dziedziczenie przyzwyczajenia życia z zasiłków, migracja, występowanie patologii społecznych, np. bezdomność, ubóstwo, wzrost przestępczości; dysfunkcje w pracy np. mobbing, stres, zachwiana rywalizacja między pracownikami). Bezrobocie jest jednym z największych problemów społecznych naszego kraju, dlatego też między innymi powstał współfinansowany z Europejskich Funduszy Społecznych Program Operacyjny „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020” (POWER 2014-2020), którego celem jest wspieranie wszelkich reform w obszarze zatrudnienia z korzyścią dla bezrobotnych i jednocześnie dla gospodarki kraju. Analizując problematykę bezrobocia należy uwzględnić jego oddziaływanie bezpośrednio na życie osoby bezrobotnej, za którą uważa się osobę w wieku produktywnym i zmotywowaną do podjęcia zatrudnienia. Posiadanie statutu osoby zatrudnionej poza aspektem czerpania z wykonywanej pracy zarobkowej korzyści finansowych, które przyczyniają się utrzymania i zaspokojenia potrzeb materialnych (samochód, komputer) oraz niematerialnych (możliwość korzystania z edukacji, kultury) aktywność zawodowa daje jednostce poczucie satysfakcji i własnej wartości, jednocześnie staje się mobilizacją do dalszego rozwoju. Brak możliwości osiągnięcia płynności finansowej z powodu braku legalnej pracy zwiększa obszar zatrudnienia w szarej strefie, migrację zarobkową, a tym samym ma znaczący wpływ na prawidłowe funkcjonowanie pośrednio gospodarki państwa, gminy i w sposób bezpośredni na relacje w rodzinie. Tym samym problem bezrobocia może generować wśród członków rodziny negatywne uczucia, stres, poczucie bezradności, obniżenie samooceny, a w efekcie końcowym doprowadzić do powstania kolejnych problemów społecznych.

Sytuacja osób bezrobotnych w Sadkowicach na podstawie danych statystycznych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej kształtuje się zgodnie z poniższą tabelą.

	2013			2014			2015		
	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem
Styczeń	81	79	160	88	84	172	72	81	153
Luty	78	84	162	86	83	169	69	82	151
Marzec	73	84	157	84	77	161	68	78	146
Kwiecień	79	77	156	87	75	162	67	71	138
Maj	83	76	159	86	67	153	69	68	137
Czerwiec	88	76	164	84	70	154	68	64	132
Lipiec	92	80	172	79	59	138	63	63	126
Sierpień	97	80	177	81	55	136	68	62	130
Wrzesień	92	84	176	87	59	146	67	59	126
Październik	89	74	163	77	63	140	57	52	109
Listopad	89	79	165	74	65	139	52	52	104
Grudzień	89	84	173	73	70	143	56	53	109

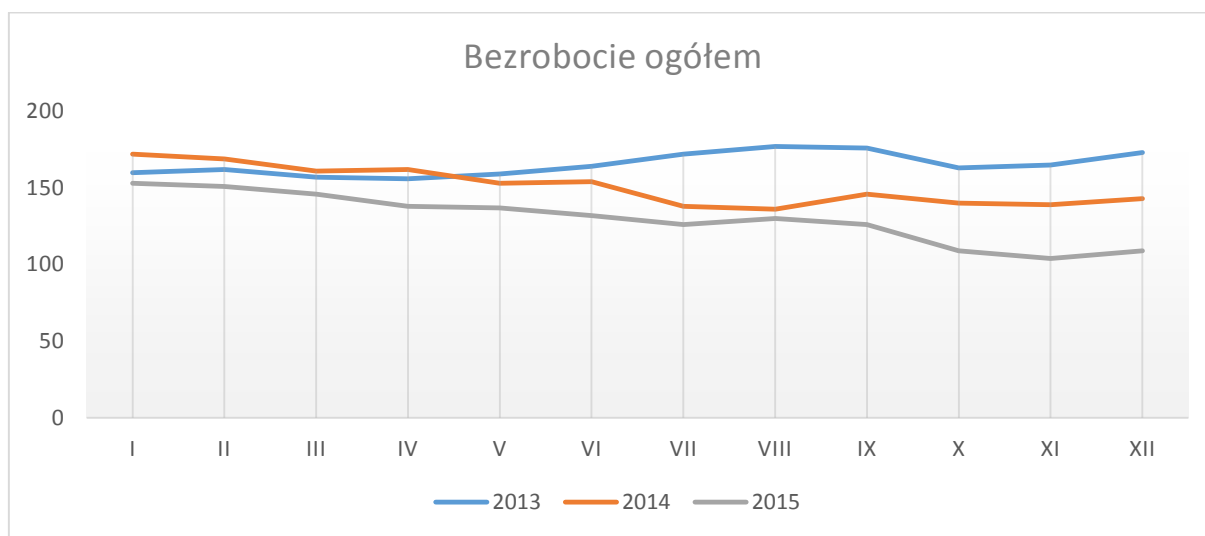
Tabela 11 Liczba osób zarejestrowanych w PUP

Poprzez analizę wskaźników liczbowych z ostatniej tabeli można wywnioskować, iż do kwietnia 2014 roku było większe bezrobocie w porównaniu do czterech pierwszych czterech miesięcy roku 2013. Natomiast na przełomie miesięcy kwiecień / maj w tych samych latach nastąpiła odwrótność kierunku zachodzących zmian w obszarze bezrobocia, ponieważ było ono większe w 2013 (od połowy kwietnia) niżeli rok później w tym samym czasie (porównanie niebieskiej i pomarańczowej linii poniższego wykresu). Z kolei na przestrzeni każdego miesiąca w roku 2015 liczba osób bezrobotnych była mniejsza w stosunku do wcześniejszych analizowanych lat (dlatego też szara linia wykresu znajduje się najniżej). Warto podkreślić, iż zmienność poziomu bezrobocia nie wykazuje powtarzających się schematów wzrostu i spadku liczby osób zarejestrowanych w PUP, z wyjątkiem pierwszego kwartału każdego roku, w którym był malejący trend bezrobotnych mieszkańców Sadkowic (czego potwierdzeniem są

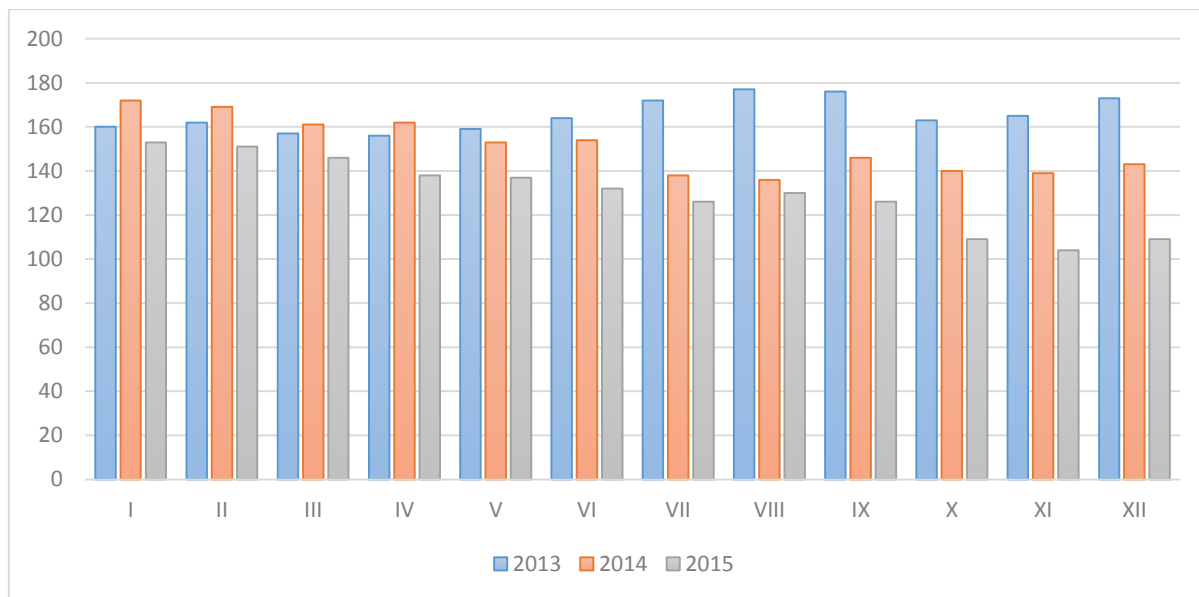

liczby zapisane w tabeli czarną pogrubioną czcionką). W uszczegółowieniu oznacza to, iż w 2013 roku do kwietnia bezrobocie malało, od maja do sierpnia rosło, we wrześniu i październiku ponownie malało, po czym wzrosło. Zupełnie inaczej kształtowała się dana zmienność w 2014 roku, ponieważ pięciokrotnie malała (styczeń, luty, marzec, maj, lipiec, sierpień, październik, listopad) i czterokrotnie rosła (kwiecień, czerwiec, wrzesień, grudzień). W 2015 roku sukcesywnie malało bezrobocie na przełomie całego roku.

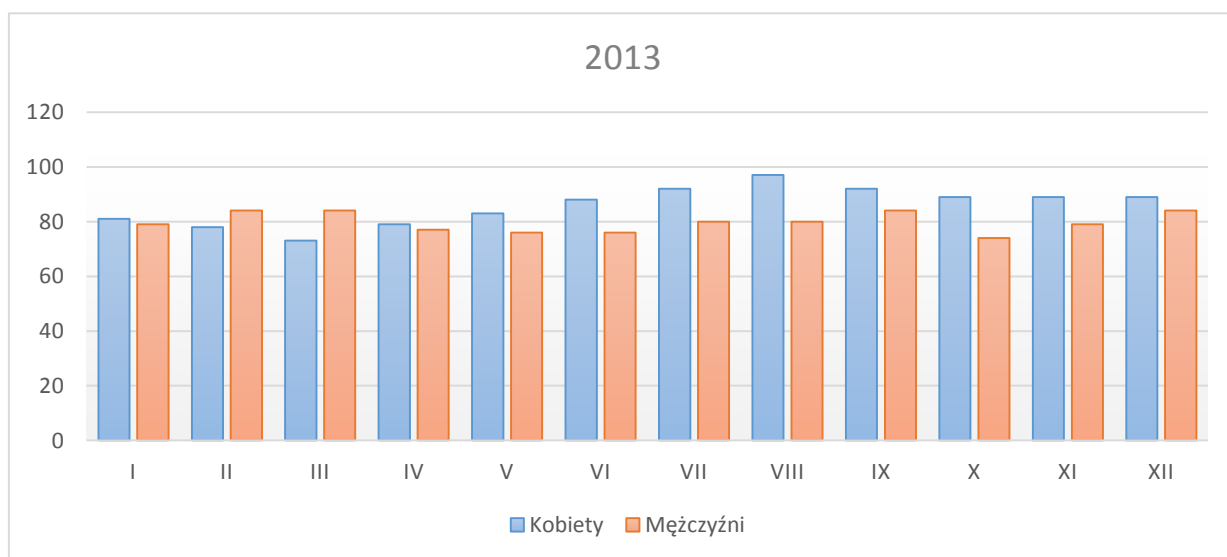
Wykres 12 Trend liczby osób bezrobotnych

Podsumowując (poniższym wykresem) w Sadkowicach największy poziom bezrobocia wśród społeczności miał miejsce od maja do grudnia 2013 roku wraz w pierwszym kwartale 2014 roku. W dalszym okresie, aż do grudnia 2014 roku bezrobocie nie utrzymywało stałego poziomu, bowiem raz rosło, raz malało. Do stałego ukierunkowania zachodzących zmian w obszarze analizowanego zjawiska doszło w styczniu 2015, bowiem od tego czasu bezrobocie powoli maleje. W roku 2013 poziom bezrobocia wahał się w granicach **2,79%** (kwiecień) - **3,10%** (sierpień) wszystkich mieszkańców Sadkowiec. Rok później grupa osób zarejestrowanych w PUP objęła **od 2,42%** (sierpień) **do 3,06%** (styczeń) lokalnej społeczności w zależności o miesiąca. Z kolei w 2015 roku bezrobotnymi były osoby stanowiące w przedziale **1,85%** (listopad) - **2,73%** (styczeń) tamtejszej ludności.

Wykres 13 Liczba osób bezrobotnych

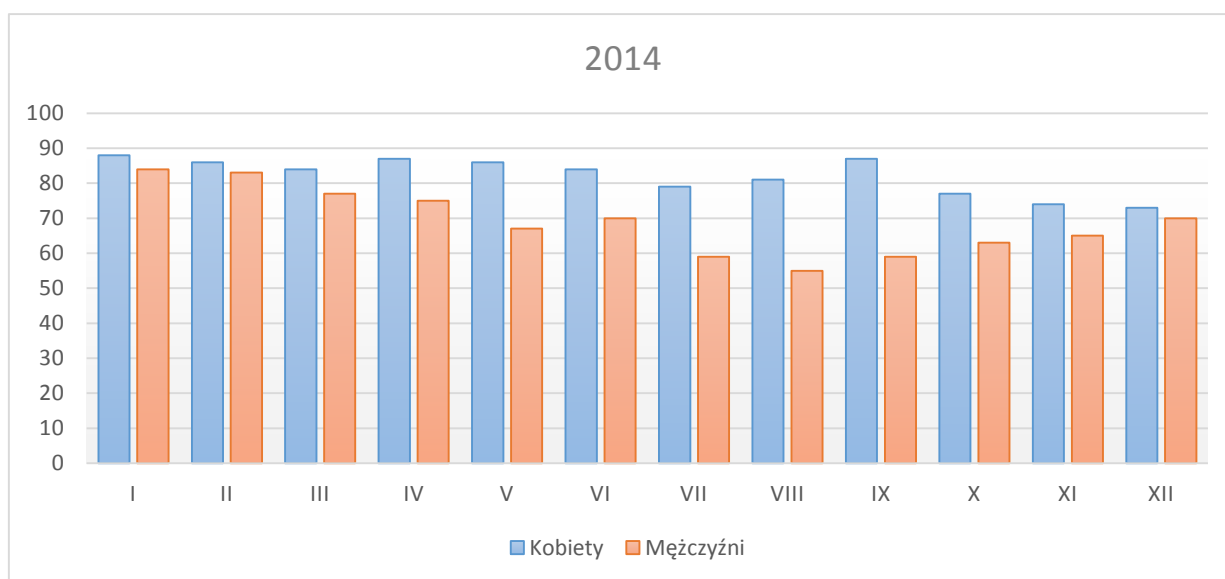
Bezrobocie ma znaczący wpływ na kształtowanie zakresu i częstotliwości występowania pozostałych problemów społecznych, ponieważ kształtuje ono płynność finansową. Z kolei brak danej płynności może generować między innymi alkoholizm, ubóstwo, przemoc w rodzinie. Z tego też powodu należy rozpocząć lub kontynuować wszelkie działania mające na celu motywowanie osób do podjęcia zatrudnienia lub samozatrudnienia. W szczególności należy położyć tu nacisk na aktywowanie kobiet, gdyż ich poziom bezrobocia, w porównaniu do bezrobotnych mężczyzn przewyższa ponad połowę ilości osób niepracujących prawie w całym okresie przeprowadzanej analizy, co ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 14 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć - rok 2013

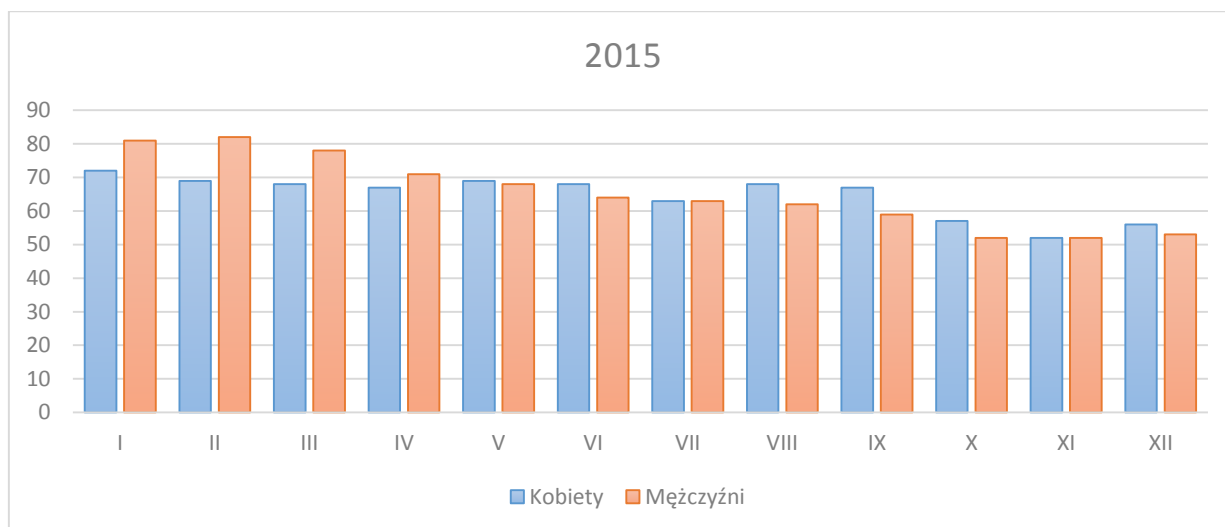

W ciągu 2013 roku w ciągu dwóch miesięcy (luty i marzec) w grupie osób bezrobotnych było więcej mężczyzn, niż kobiet. W pozostałych miesiącach danego roku przeważały bezrobotne kobiety, których najwięcej było w sierpniu → 97 oraz lipcu i wrześniu po 92 kobiety. Z kolei najmniej do PUP zgłosiło się najmniej kobiet w marcu → 73 oraz lutym → 78 i kwietniu → 79. Sytuacja mężczyzn zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w danym roku była następująca: najmniej liczna grupę tworzyli oni w październiku (74 osoby), natomiast na poziomie 84 osób w miesiącach II, III, IX oraz XII.

Wykres 15 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć - rok 2014

W kolejnym roku analizy w każdym miesiącu większą grupę osób bezrobotnych stanowiły kobiety w porównaniu do bezrobotnych mężczyzn. Najwięcej bezrobotnych kobiet (88) i mężczyzn (84) było w styczniu. Natomiast w grudniu było najmniej kobiet (73), a w sierpniu najmniej mężczyzn (55). Pomiędzy danymi płciami największa różnica była w lipcu i wyniosła ona 10 osób.

Wykres 16 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć - rok 2015

W pierwszym kwartale 2015 roku było więcej bezrobotnych mężczyzn inaczej w stosunku do bezrobotnych kobiet. W listopadzie wielkość danych grup stanowiły 52 osoby. Z kolei w pozostałych miesiącach liczniejszą grupą były kobiety zarejestrowane w urzędzie pracy niżeli bezrobotni mężczyźni. Kobiety (72 osoby) w styczniu, a mężczyźni w lutym (82 osoby) były najliczniejszymi grupami osób bezrobotnych w swoich kategoriach płci. Natomiast najmniej bezrobotnych kobiet i mężczyzn na tym samym poziomie (52 osoby) było w listopadzie.

Problem bezrobocia nie jest problemem miarodajnym opierając go jedynie na ilości osób zarejestrowanych w urzędzie pracy, ponieważ są to osoby szukające i chcące podjąć zatrudnienie. Dlatego też mówiąc o danym problemie należy rozszerzyć go do ilości osób nie szukających pracy oraz niewykazujących dochodów z powodu pracy w szarej strefie zatrudnienia, a zgłaszających się do GOPS jako osoby pozbawione płynności finansowej. Wówczas zmienia się rama liczby mieszkańców nieutrzymujących się z dochodów ze stosunku wykonywanej pracy, a jednocześnie korzystających ze wsparcia GOPS w Sadkowicach. Na przełomie 3 lat liczba tych osób osiągnęła wysokość 229 obywateli gminy, tworzących 63 rodziny (średnio 21 rodziny rocznie).

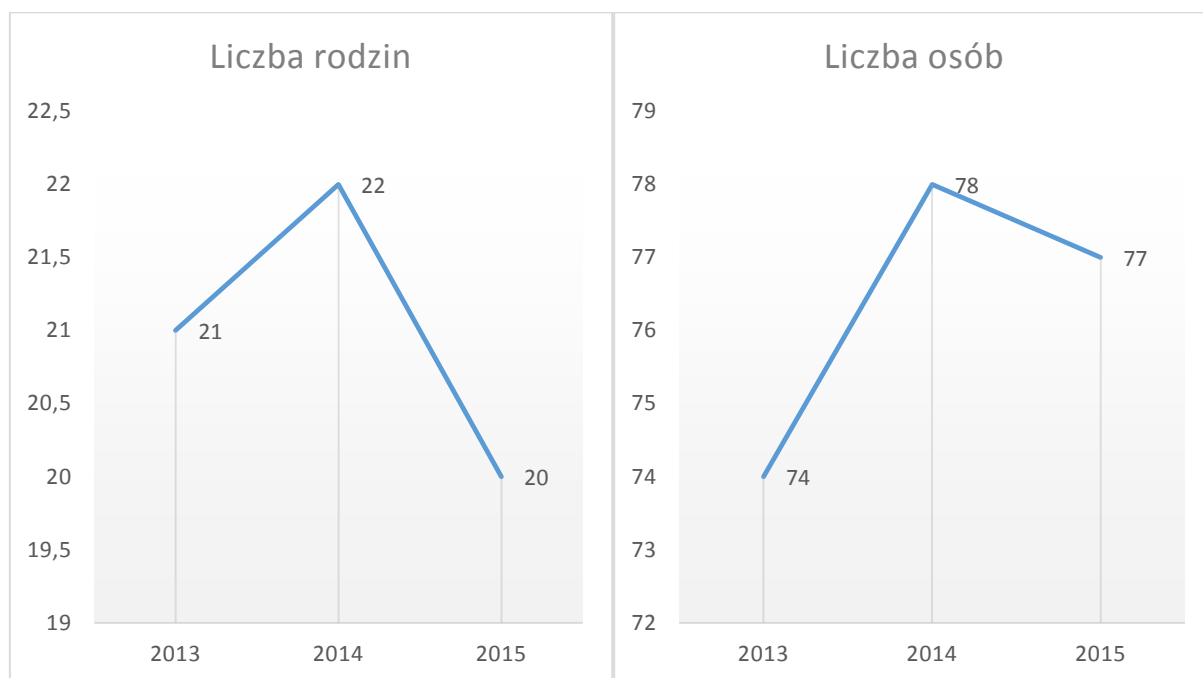
Poniższa tabela zawiera dane dotyczące ilości osób i rodzin korzystających z pomocy i wsparcia GOPS w Sadkowicach w latach 2013 – 2015 z powodu życia z zmagania się z problemem bezrobocia.

	2013	2014	2015
<i>Bezrobocie</i>			
<i>Liczba rodzin</i>	21	22	20
<i>Liczba członków danych rodzin</i>	74	78	77

Tabela 12 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia.

Grupa 21 rodzin (8,47% wszystkich rodzin z GOPS), w składzie 71 osób (1,25% lokalnego społeczeństwa) borykających się ze skutkami bezrobocia stała się beneficjentami GOPS w 2013 roku. Rok później z tego samego tytułu wsparcie GOPS otrzymały 22 rodziny, obejmujące 8,87% ogółu rodzin zarejestrowanych w GOPS, których członkowie stanowili 1,39% mieszkańców Sadkowie. W 2015 roku interesantami GOPS zostało 20 rodzin (8,06% z 248 rodzin), które tworzyło 77 osób, czyli 1,37% społeczeństwa danej gminy.

Wykres 17 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia.

Zarazem trend liczby rodzin, jak i liczby osób znajdujących się w danych rodzinach jest zmienny. Jednak liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia początkowo wzrosła o 2 rodziny, z kolei później zmalała o 1 rodzinę. Liczba członków analizowanych rodzin na przełomie lat 2013 / 2014 wzrosła o 4 osoby, a w późniejszym okresie zmalała o 1 osobę.

3.6. Kwestia problemu alkoholizmu

Alkoholizm często jest generowany poprzez pojawienie się innych problemów społecznych. Przykładowo dysfunkcję rodziny tworzy bezrobocie, z kolei ono powoduje popadanie w ubóstwo. W wyniku zaistniałej sytuacji pojawia się frustracja i załamanie, które złudnie zostaje zminimalizowane poprzez ucieczkę w alkohol. Utrzymywanie się takich warunków w określonym czasie powoduje powstanie uzależnienia od alkoholu, a w efekcie zaniedbywanie obowiązków pracownika, partnera oraz ojca. Jednak nie tylko z przyczyn zaistnienia negatywnych zjawisk z życia jednostki tworzą się sytuacje popadania w alkoholizm. Coraz powszechniejsze staje się zjawisko określane mianem choroby społecznej tzw. „alkoholizm wyższej sfery” lub „pijąca biznes klasa”, której uczestnikami są osoby posiadające pieniądze, wyższe wykształcenie oraz dobrą pracę. Na kształtowanie sytuacji alkoholowej ma duże znaczenie ma sposób postrzegania alkoholizmu przez osoby dorosłe. Polskie społeczeństwo jest społeczeństwem starzejącym się, wśród których jest wiele młodych rodzin dzielących gospodarstwo domowe ze starszym pokoleniem, które inaczej spostrzega ważność i istnienie problemów społecznych zwłaszcza alkoholizmu. Takie sytuacje są niezmiernie ważne dla młodszego pokolenia, gdyż dom rodzinny jest pierwszym środowiskiem wychowawczym dla dzieci, które uczą się poprzez naśladowanie postaw wobec wszelkich dziedzin życia, w tym także kształtowania swojej przyszłej postawy względem alkoholu. Ponad to warto zauważyć, iż życie alkoholika jest obciążeniem nie tylko dla rodziny, a także dla państwa, które jest zobligowane do wpierania i udzielania pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym. Co więcej, w przypadku alkoholizmu obojga rodziców dzieci z danej rodziny narażone są na biedę, zaniedbanie, wyśmiewanie, wykluczenie ze środowiska rówieśniczego, przemoc w rodzinie, w efekcie może dojść do dziedziczenia uzależnień, depresji dzieci, utraty życia (wypadnięcie z okna w przypadku małych dzieci, samobójstwo młodzieży świadomej swojej rodzinnej sytuacji).

Ostatnie badania GUS dostępne na stronie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują wzrost problemów związanych z alkoholizmem, gdyż w Polsce średnio na 1 mieszkańca w litrach 100% alkoholu na przełomie lat wzrasta. Należy przez to rozumieć, iż w 1993 r. wielkość ta wynosiła 6,52 litra, a 10 lat później 7,86 litra, natomiast w

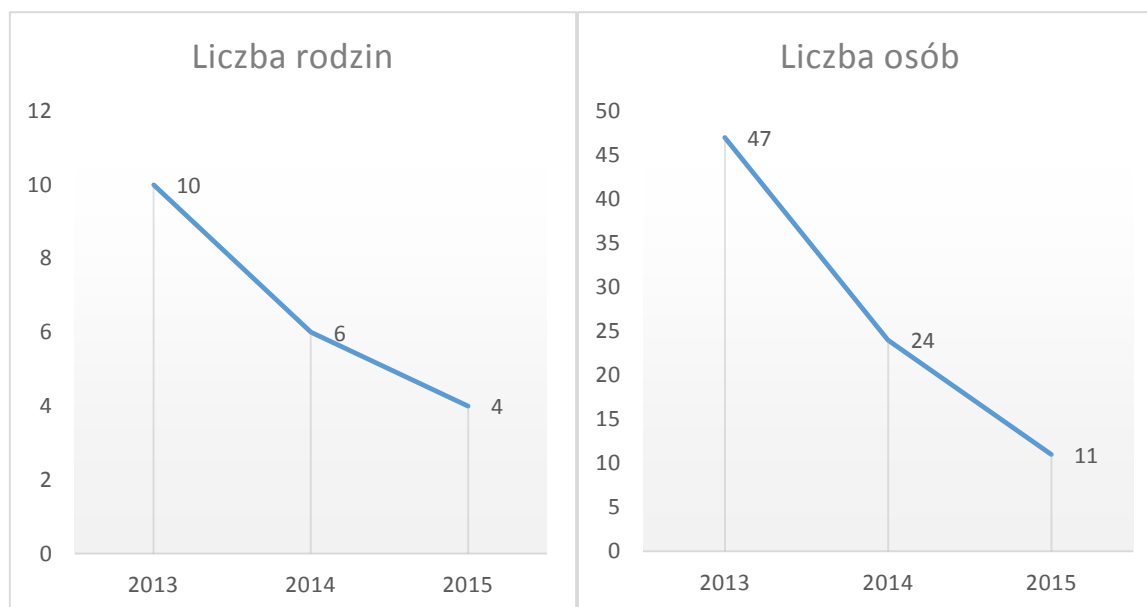
2014 roku już 9,4 litra¹². Warto podkreślić, iż zgodnie z danymi badaniami zmienia się rodzaj spożywanego alkoholu, ponieważ spada ilość spożywanej wódki, natomiast rośnie ilość wypijanego piwa i wina oraz drogich alkoholi.

W Sadkowicach chęć otrzymania wsparcia GOPS z powodu alkoholizmu w ciągu trzech lat zadeklarowało 17 rodzin. W podziale na poszczególne lata dana sytuacja kształtowała się w sposób zgodny z zapisami w tabeli:

	2013	2014	2015
<i>Alkoholizm</i>			
<i>Liczba rodzin</i>	10	6	4
<i>Liczba członków danych rodzin</i>	47	24	11

Tabela 13 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu alkoholizmu.

Zgodnie z powyższymi danymi w początkowym okresie analizy podopiecznymi GOPS dla złagodzenia negatywnych oddziaływań alkoholizmu członka rodziny zostało 10 rodzin (4,03% ogółu rodzin GPOS), w składzie 47 osób łącznie (**0,82%** lokalnej społeczności). W roku 2014 danych rodzin GOPS zostało zarejestrowanych 6, które objęły 2,24% wszystkich rodzin z tej instytucji. Natomiast członkowie danych rodzin stanowili **0,43%** mieszkańców Sadkowic.

Wykres 18 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu alkoholizmu.

¹² Dane pozyskane ze strony <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>

Dla dwóch badanych grup tren jest malejący, gdyż na przełomie lat 2013 / 2015 liczba rodzin zmagających się z trudnościami w związku z alkoholizmem i korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 6 rodzin, a liczba ich członków o 36 osób.

Niemniej jednak należy mieć na uwadze, iż wiele osób nie postrzega ilości i częstotliwości spożywanego alkoholu w rodzinie jako alkoholizmu lub pomimo zauważenia istnienia danej trudności wśród najbliższych żyją biernie w takim środowisku. Z tego też względu występowanie danego problemu należy spostrzegać jako bardziej powszechny, niż przedstawiają to liczby podopiecznych ośrodka, ponieważ nie każda rozdzielona z problemem alkoholizmu korzysta z pomocy GOPS. Wspominanie różnice są już zauważalne na etapie porównania wcześniej zanalizowanych danych do sprawozdań udostępnionych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) w Sadkowicach, która działa corocznie uchwalanym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działania *Komisji* w Sadkowicach zostały skupione na prawidłowym wykorzystaniu środków finansowych otrzymanych z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż piwa i alkoholu na:

- Zakup materiałów, nagród za uczestnictwo w konkursach „Jestem sobą mam własne zdanie”, „Używki to fałszywki” oraz „Radość wspólnego działania”;
- zakup materiałów profilaktycznych;
- współudział w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego dla dzieci z rodzin patologicznych;
- finansowanie i dofinansowania wycieczek;
- finansowanie wszycia disulfiramu osobom uzależnionym;
- wsparcie programów profilaktycznych dla szkół;
- wspieranie działalności Pogotowia Rodzinnego w Rawie Mazowieckiej oraz klubu Szansa;
- objęcie patronatem i dofinansowanie projektu Postaw na rodzinę – Poznajmy się lepiej;
- opłatę pobytu mieszkańca gminy w MONAR MARKOT w Warszawie;
- szkolenia i diety dla członków *Komisji*.

Ponad to *Komisja* współorganizowała „Bezpieczne ferie”, „Dzień Wiosny” oraz spotkania z policją dotyczące uzależnień i przemocy. Co więcej poza profilaktyką i wspomaganie dzieci i młodzieży GKRPA realizowała działania skierowane do osób dorosłych uzależnionych od alkoholu w następujących kwestiach:

Alkoholizm wg. GKRPA

	2013	2014	2015
<i>przeprowadzonych rozmów</i>	47	46	87
<i>wystosowania wniosku do sądu o skierowanie osoby uzależnionej na przymusowe leczenie</i>	1	2	3
<i>skierowania na wizyty do Poradni AA</i>	6	6	12
<i>finansowania wszycia disulfiramu</i>	2	2	5

Tabela 14 Działania GKRPA

Ilość działań podjętych przez *Komisję* z zakresu przeprowadzonych rozmów z osobami współuzależnionymi i uzależnionymi w 2013 roku objęły 47 osób, rok później dotyczyły 46 osób, natomiast w 2015 nastąpił ich gwałtowny wzrost do 87 osób. GKRPA odnośnie 1, 2, 3 osób odpowiednio dla poszczególnych lat wystosowała wnioski do Sądu o skierowanie osób uzależnionych od alkoholu na przymusowe leczenie. W pierwszych dwóch latach analizy do Poradni AA zostało skierowanych 6 osób. Z kolei w 2015 danych skierowań było o 100% więcej i zostało ich wydanych 12. W zakresie finansowania wszywania disulfiramu osobom uzależnionym za ich zgodą i pod kontrola lekarza GKRPA tą formą pomocy objęła dwie osoby w 2013 i 2014 roku oraz 5 osób w 2015 roku.

3.7. Kwestia problemu przemocy w rodzinie

Wielokrotnie wraz z alkoholizmem rozwija się przemoc w rodzinie lub odwrotnie przemoc domowa generuje kolejne problemy społeczne, w tym także alkoholizm. Z tego też względu diagnozując dysfunkcję poszczególnych rodzin, należy rozważać możliwość wystąpienia przemocy domowej, jako jedno z ogniw grupy potencjalnych problemów społecznych. W tym miejscu warto poruszyć kwestię definicji przemocy w rodzinie, która zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie brzmi: przemoc domowa to „(...) jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne

u osób dotkniętych przemocą".¹³ Pojęcie przemocy w rodzinie wielokrotnie jest spostrzegane poprzez zniekształcony pryzmat rozumienia znaczenia danego zjawiska zarówno przez osoby stosujące przemoc, osoby będące jej ofiarami, jak i świadków przemocy. Dla efektywniejszego zapobiegania przemocy, łagodzenia skutków jej obecności oraz umiejętności spostrzegania pewnych działań, jako krzywdzące drugą osobę społeczeństwo powinno w sposób aktywny i ciągły być uświadamiane o formach i skutkach przemocy w rodzinie. W zakresie form i skutków przemocy w rodzinie istnieje podział na przemoc¹⁴:

FIZYCZNĄ	
intencjonalne zachowanie powodujące uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko	
<i>forma</i>	<i>skutki</i>
popychanie	uszkodzenie ciała
szarpanie	choroby w wyniku powikłań i stresu
ciągnięcie	zespół stresu pourazowego
klapsy	poczucie zagrożenia, lęku, strachu
kopanie	zaburzenia psychosomatyczne
bicie	bezsenna

¹³ Źródło Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Art. 2 ust. 2

¹⁴ Informacje zaczerpnięte ze strony www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy

PSYCHICZNĄ zawiera przymus i groźby	
<i>forma</i>	<i>skutki</i>
wyśmiewanie	zachwianie samooceny
wyzywanie	ciągły stres
osądzanie	zaburzenia snu
straszenie	poczucie zagrożenia, lęku, strachu
grożenie	choroby psychosomatyczne
krzyczenie	odizolowanie od społeczeństwa
ujawnianie tajemnic	życie na zasadzie posłuszeństwa
lekceważenie	bierność w stawianiu oporu

SEKSUALNĄ zmuszanie osoby siłą lub szantażem do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności seksualnej wykorzystując nieświadomość osoby	
<i>forma</i>	<i>skutki</i>
gwałt	obrażenia fizyczne
obmacywanie	zaburzenia snu, ciągły stres
zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych	poczucie zagrożenia, lęku, strachu
ocenianie sprawności seksualnej	choroby psychosomatyczne
komentowanie szczegółów anatomicznych	odizolowanie od społeczeństwa
sadyzm w pożyciu	obniżona samoocena
wymuszanie pożycia seksualnego	utrata poczucia godności i atrakcyjności

EKONOMICZNĄ	
celowe niszczenie czyjeś własności pozbawienie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokojone niezbędne dla przeżycia potrzeby	
<i>forma</i>	<i>skutki</i>
okradnie, zabieranie rzeczy i pieniędzy niełożenie na utrzymanie uniemożliwianie podjęcia zatrudnienia zaciąganie długów, kredytów na własne potrzeby zmuszanie do zaciągania i spłaty pożyczek uniemożliwienie korzystania z pomieszczeń gospodarstwa domowego niszczenie rzeczy dysponowanie czyjąś rzeczą	całkowita zależność finansowa od partnera zaburzenia snu, ciągły stres poczucie zagrożenia, lęku, strachu choroby psychosomatyczne odizolowanie od społeczeństwa obniżona samoocena bieda niezaspokojenie podstawowych potrzeb życia

Pomimo, iż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach w ciągu trzech analizowanych lat nie objął wsparciem żadnej osoby, czy też rodziny, w której występuje przemoc domowa nie należy uznawać, iż dane zjawisko jest nieobecne w obszarze tej gminy. Potwierdzeniem danej opinii jest, sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania w Rodzinie na terenie Sadkowic, według którego w danej gminie został utworzony jeden zespół interdyscyplinarny, którego ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie osiągnęła wielkość zgodną z zapisami poniższej tabeli:

<i>Zespół interdyscyplinarny</i>	2013	2014	2015
<i>Liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych</i>	0	14	13
<i>Liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych</i>	0	7	10

Tabela 15 Liczba rodzin i osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny w roku 2013 nie objął pomocą żadnej rodziny. Natomiast później zespół interdyscyplinarny udzielił ochrony i pomocy 7 rodzinom oraz 14 osobom (**0,25%** mieszkańców Sadkowie), a w roku 2015 10 rodzinom i 13 osobom (**0,23%** lokalnego społeczeństwa). Zatem wśród danych osób jest zauważalna tendencja malejąca, natomiast wśród rodzin - tendencja rosnąca.

W ramach działalności zespołu interdyscyplinarnego zostały powołane od 2014 roku 3 grupy robocze, których głównym obowiązkiem objęcie pomocą indywidualnych przypadków wystąpienia przemocy w rodzinie poprzez opracowanie i realizację planu pomocy oraz dokumentowanie przeprowadzanej działalności.

W ramach stworzonych grup roboczych wsparciem i pomocą zostały objęte rodziny w Sadkowie według danych zapisanych w tabeli:

Grupy robocze	2013	2014	2015
<i>Liczba osób objętych pomocą grup roboczych</i>	0	8	12
<i>Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych</i>	0	4	5

Tabela 16 Liczba rodzin i osób objętych pomocą grup roboczych.

Na podstawie zgromadzonych danych zostało wywnioskowane, iż liczba rodzin i członków danych rodzin wzrasta wraz z kolejnym rokiem. W roku 2014 uczestnikami grup roboczych były cztery rodziny w łącznym składzie 8 osób. Natomiast rok później liczba rodzin wzrosła o jeden i wynosiła 5. Z kolei liczba członków tych rodzin obejmowała 12 osób, czyli cztery osoby więcej w porównaniu do poprzedniego roku.

Jedną z narzędzi służących do przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskiej Karty”. „Idea procedury jest współpraca między służbami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, działania wobec osób stosujących przemoc oraz na rzecz ochrony osób krzywdzonych.”¹⁵ Wypełnienie każdego z rodzajów formularza Niebieskiej Karty jest swoistym impulsem dla jednostek gminnych o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej. Liczba wypełnionych kart na poczet rozpoczęcia procedury „Niebieskiej Karty” (karta A), kart dla osób podejrzanych o bycie ofiarami przemocy domowej (karta C)

¹⁵ Źródło strona Internetowa „Niebieskiej Linii” link: <http://www.niebieskalinia.info/index.php/zadania-sluzb/59-rozporzadzenie-w-sprawie-procedury-niebieskie-karty-komentarz>

oraz kart dla osób, wobec których istnieje podejrzenie o stosowanie przemocy w rodzinie (karta D) została zawarta w kolejnej tabeli.

„Niebieska Karta”	2013	2014	2015
<i>Liczba sporządzonych formularzy NK „A”</i>	7	0	0
<i>Liczba sporządzonych formularzy NK „C”</i>	0	0	2
<i>Liczba sporządzonych formularzy NK „D”</i>	0	3	5
<i>Liczba rodzin objętych procedurą NK</i>	0	4	5
<i>Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę NK</i>	0	7	10
<i>Liczba zakończonych procedur NK</i>	4	11	12

Tabela 17 Działania w zakresie "Niebieskiej Karty".

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskiej Karty A” w pierwszym roku analizy wynosiła 7 sztuk, po czym nie odnotowano kolejnych rozpoczęć procedury NK. Z kolei sporządzanie formularzy „Niebieskiej Karty C”, rozpoczęło się dopiero w ostatnim roku analizy i dotyczyły one wówczas dwóch osób, które były podejrzane o bycie ofiarami przemocy stosowanej w rodzinie. Procedura związana z „Niebieską Kartą” formularza D w Sadkowicach pojawiła się w okresie analizy w 2014 roku i objęła działania skierowane wobec 3 osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej, których rok później było już 5. Wraz z liczbą sporządzonych poszczególnych formularzy NK rosła liczba rodzin zarówno objętych procedurą NK (w roku 2014 był 4 dane rodziny, rok później 5), jaki i rodzin, wobec których wszczęto procedurę NK (początkowo objęła 7 rodzin, w kolejnym roku o trzy więcej). Pozytywnym wskaźnikiem dla stosowania „Niebieskiej Karty” jest rosnący trend liczby zakończonych procedur, która może nastąpić w przypadku:

- "1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań." ¹⁶

¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" Dziennik Ustaw z dnia 3 października 2011 r. Nr 209, poz. 1245

Taki trend zaistniał wśród rodzin zameldowanych w Sadkowicach, ponieważ początkowo zostały zakończone procedury 4 „Niebieskich Kart”, rok później 11, natomiast w roku 2015 dane działania dotyczyły 12 NK. Zatem na przełomie trzech lat dany wskaźnik wzrósł o 200%.

3.8. Kwestia problemu ubóstwa

Ubóstwo zgodnie z definicją międzynarodową jest to sytuacja, w której wielkość „dochodów i zasobów są tak niskie, że uniemożliwia im to osiągnięcie poziomu życia uznawanego w ich społeczeństwie za minimalnie akceptowalny”¹⁷. Problem ubóstwa znacząco ogranicza prawidłowe funkcjonowanie osoby / rodziny niemalże na każdej płaszczyźnie życia. Rodzina/osoba zmagająca się z niskimi dochodami ma utrudnione lub uniemożliwione korzystanie z usług oferowanych między innymi przez oświatę, służbę zdrowia, kulturę, instytucje organizujące czas wolny, a czasami posiadają problemy związane przede wszystkim z zapewnieniem godnych warunków życia w postaci żywności, odzieży, a nawet schronienia. W rezultacie życie na niższym poziomie od tego, który jest uznany powszechnie za godny zaburza prawidłowe funkcjonowanie nie tylko pod względem finansowym, organizacji własnego życia, lecz także społecznym i psychicznym. W efekcie dysfunkcja stworzona przez ubóstwo ogranicza samodzielność i niezależność w prowadzeniu życia na godnym poziomie poprzez uzależnienie od pomocy między innymi z GOPS. Taka reorganizacja życia tworzy sytuacje napięcia, konfliktu, bezradności, a tym samym zwiększa ryzyko pojawienia kolejnych problemów społecznych, np. poprzez: „ucieczkę” w alkoholizm lub narkomanię, odreagowywanie napięcia w stosowaniu przemocy domowej, tworząc bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, a nawet doprowadzając do bezdomności i w skrajnych przypadkach do wykluczenia społecznego. Osoby / rodziny zmagające się z problemem ubóstwa nie należy utożsamiać z osobami i rodzinami znajdującymi się w wykluczeniu społecznym, gdyż osoby ubogie nie zawsze są wykluczone społecznie i odwrotnie osoby wykluczone społecznie nie muszą być ubogie. Zjawisko wykluczenia społecznego w porównaniu do ubóstwa określa się, jako brak możliwości korzystania z istotnych aspektów życia codziennego społecznego, gospodarczego,

¹⁷ Definicja zaczerpnięta ze strony EAPN

politycznego lub kulturalnego w obszarze określonej społeczności z powodu napotykanym problemów niezależnych od wyboru jednostki.

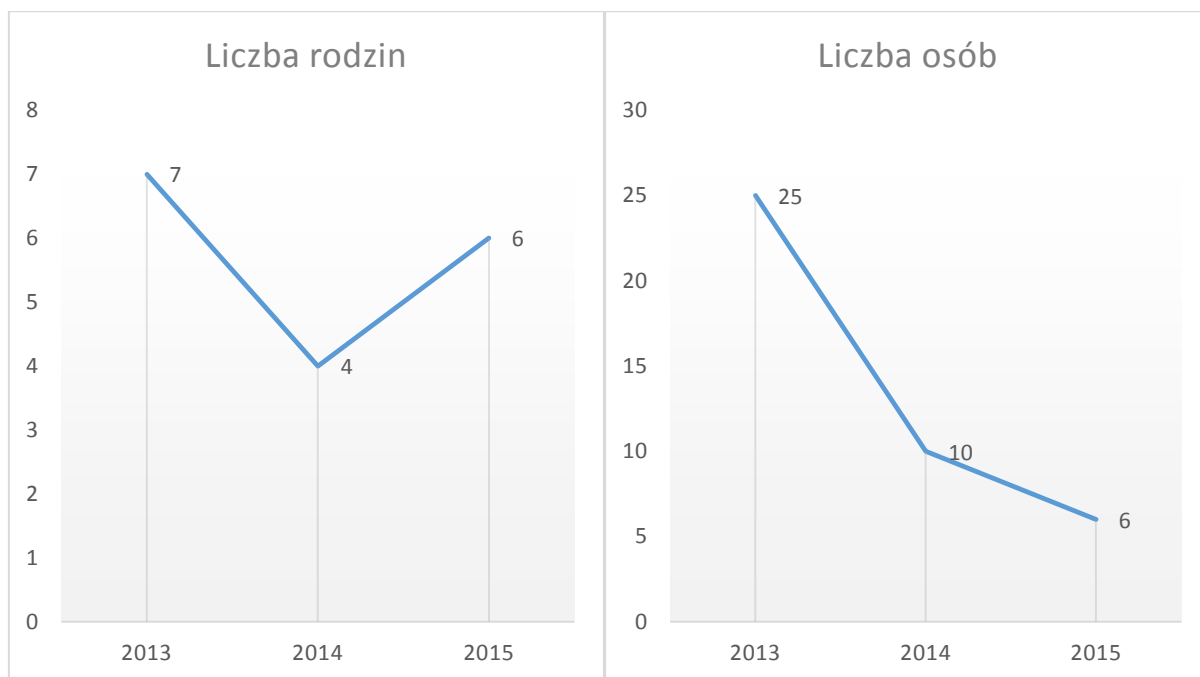
W Sadkowicach zjawisko ubóstwa ma największą skalę pod względem problemów, dla których zostało udzielone wsparcie GOPS.

	2013	2014	2015
<i>Ubóstwo</i>			
<i>Liczba rodzin</i>	7	4	6
<i>Liczba członków danych rodzin</i>	25	10	6

Tabela 18 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa.

Z tytułu ubóstwa w pierwszym roku analizy dla złagodzenia skutków ubóstwa z pomocy społecznej skorzystało 7 rodzin (2,82% wszystkich rodzin z GOPS) w składzie 25 osób (**0,44%** mieszkańców). Rok później liczba danych rodzin zmniejszyła się o 3 i obejmowała 4 rodzin (1,61% ogółu rodzin GOPS), których członkowie (10 osób) stanowili **0,18%** lokalnej społeczności. W 2015 roku w celu uzyskania wsparcia i pomocy w GOPS zgłosiło się 6 rodzin jednoosobowych stanowiąc 2,56% wszystkich podopiecznych GOPS i jednocześnie **0,11%** lokalnej populacji. Pomimo początkowego obniżenia liczby rodzin zmagających się dysfunkcją ubóstwa, od 2014 roku zaczęła ona wzrastać. Z kolei wbrew zmianom zachodzącym w ilości rodzin liczba ich członków malała w całym okresie przeprowadzanej analizy, w wyniku, czego wskaźnik liczbowy danych osób obniżył się łącznie o 19 osób. Potwierdzeniem przeprowadzonej analizy jest poniższy wykres.

Wykres 19 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem badawczym spełniającym najważniejsze zadania diagnostyczne, pozwalające na ocenę całości oraz nadania jej kierunku polepszającego jej zasób. Poprzez scalenie otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego danej jednostki analiza SWOT umożliwia wyznaczenie dla niej celów strategicznych. Najważniejszymi elementami danej analizy jest wskazanie mocnych stron (Strengths) i słabych stron (Weaknesses) na podstawie oceny obecnego zasobu badanej jednostki oraz prognozowaniu szans (Opportunities) i zagrożeń (Threats) analizując elementy środowiska zewnętrznego. Pierwszą składową analizy SWOT jest określenie mocnych stron oceniając istniejące zasoby Gminy Sadkowice. Należy przez to rozumieć wskazanie tych zasobów gminy, które pozytywnie ją wyróżniają i czynią atrakcyjniejszą od pozostałych gmin, przez co należy je kontynuować i umacniać. W otoczeniu wewnętrznym badanej struktury należy uwzględnić również istotne jej słabe strony, wobec których powinny być wystosowane działania minimalizujące ich negatywny wpływ na dane otoczenie oraz szkodzące mocnym stronom. Na funkcjonalność gminy ma wpływ pośrednio lub bezpośrednio polityka państwa, województwa i powiatu, które tworzą otoczenie zewnętrzne gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Dlatego też analiza SWOT uwzględnia

jego pozytywne i negatywne oddziaływanie na działalność gminy i GOPS. Jako pozytywne działania, czyli szanse należy rozumieć zjawiska i tendencje, które poprzez właściwe ich zastosowanie korzystnie wpłyną na funkcjonowanie gminy na rzecz jej mieszkańców. Poprzez prawidłowe zidentyfikowanie zagrożeń, czyli zjawisk negatywnych, barier hamujących rozwój i prawidłowe funkcjonowanie Sadkowic zostanie zwiększona siła oddziaływania szans.

Poniższa analiza SWOT prezentuje mocne i słabe strony oraz zagrożenia i szanse dla gminy Sadkowie objętej zapisami niniejszej *Strategii*.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych I Przeciwdziałaniu Narkomanii	Brak wystarczających środków finansowych
Aktywne działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Brak aktualnego Gminnego Programu Wspierania Rodzin
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Brak aktualnego Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii
Aktywna działalność Zespołu Interdyscyplinarnego	Zlokalizowanie różnych form pomocy na terenie powiatu oraz Białej Rawskiej
Wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej	Brak aktywnej działalności asystenta rodziny (urlop macierzyński)
Świadczenie usług opiekuńczych, usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Niewystarczająca ilość usług medycznych, opiekuńczych, rehabilitacyjnych
Udzielanie pomocy w ramach pracy socjalnej, kontraktów socjalnych	Brak satysfakcjonujących dla mieszkańców form spędzania wolnego czasu
Wypłacanie świadczeń społecznych oraz udzielanie świadczeń niepieniężnych (posiłki, sprawowanie pogrzebu)	Brak Domu Kultury i Świetlicy Specjalistycznych na terenie gminy
Prowadzenie działań skierowanych do dłużników alimentacyjnych	Starzejące się społeczeństwo Sadkowiec
Aktywne działania Klubów Sportowych	Mała aktywność i integracja mieszkańców Sadkowiec
Aktywne działanie organizacji formalnych i nieformalnych na terenie gminy	Problemy związane z przemocą w rodzinie, uzależnieniami
Aktywne działanie rodzin zastępczych	Problemy w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz funkcjonowania rodzin wielodzietnych
Spółeczeństwo niewielkiej grupy rodzin zmagających się z ubóstwem	Problemy mieszkańców związane z długotrwałą lub ciężką chorobą, wiekiem starczym oraz niepełnosprawnością
Malejący poziom bezrobocia	Słabo rozwinięta infrastruktura drogowa
Dobrze rozwinięte rolnictwo i sadownictwo – zagłębie sadownictwa	Słabo rozwinięty przemysł, mało zróżnicowany rynek pracy
Duży poziom poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy	Migracja zarobkowa
	Obecność czynników zakłócających lokalne bezpieczeństwo

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE	ZAGROŻENIA
Skuteczne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych	Niewystarczające środki finansowe na efektywną pomoc i rozwój gminy
Realizacja programów współfinansowanych z Funduszy Unijnych	Zmiany zachodzące w prawie polityki społecznej
Podnoszenie kwalifikacji kadry jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	Rutyna w zakresie działań pomocy społecznej
Aktywna działalność GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego	Zagrożenie integracji i aktywności lokalnego społeczeństwa
Podejmowanie i kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościołem, policją itp.	Bierność w zakresie współpracy z pozostałymi jednostkami
Organizowanie imprez kulturalno – sportowych, festynów itp. dla integracji mieszkańców Sadkowie	Brak chęci współpracy rodzin zmagających się z problemami społecznymi z jednostkami świadczącymi pomoc społeczną
Ujemny przyrost naturalny, rosnąca grupa osób starszych	Pokoleniowość w przekazywaniu stereotypu postrzegania problemów społecznych
Aktywizacja zawodowa bezrobotnych, zwłaszcza kobiet	Migracja zarobkowa, podejmowanie zatrudnienia w szarej strefie
Organizowanie możliwości uzyskania inf. w zakresie założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej	Brak działań aktywizujących osoby bezrobotne
Aktywizacja społeczeństwa, osób niepełnosprawnych, starszych, długotrwale chorych dla wzajemnej integracji w ramach organizowania imprez integracyjnych	Dysfunkcja osób niepełnosprawnych z powodu barier architektonicznych
Promowanie i tworzenie możliwości współuczestnictwa w wolontariacie	Brak uczestnictwa (odizolowanie) osób starszych, ciężko chorych, niepełnosprawnych w życiu społecznym
Zorganizowanie miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego	Brak satysfakcjonujących lokalną społeczność form spędzania wolnego czasu
Prowadzenie programów profilaktycznych z zakresu szkodliwości uzależnień wśród dzieci i młodzieży	
Aktywna pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym	
Egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim	

5. ANALIZA ANKIET

Stworzenie kwestionariusza ankiety i udostępnienie określonej grupie osób jest niezmiernie istotne w badaniu opinii publicznej opinii w zakresie wybranego tematu. Z tego też powodu na potrzebę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Sadkowicach wśród tamtejszym mieszkańców została rozpowszechniona ankieta zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej w celu zmotywowania do udziału w jej wypełnianiu jak najliczniejszej grupy interesantów i poznania opinii lokalnego społeczeństwa w obszarze problemów społecznych. Ponadto to wyniki ankiet umożliwiły rzetelne dopełnienie analizy SWOT oraz wiarygodniejsze określenie celów i wyznaczanie działań skierowanych na efektywne zminimalizowanie występujących problemów społecznych, z którymi zmagają się osoby i rodziny Sadkowic.

W ankiecie wzięło udział 97 osób (55% mężczyzn, 45% kobiet), stanowiących **1,73%** mieszkańców, wśród których jedną z liczniejszych grup była grupa uczniów z lokalnych szkół. Tak niska frekwencja może świadczyć o braku zainteresowania lokalnego społeczeństwa polityką społeczną tego regionu lub braku świadomości przeprowadzanego badania opinii społecznej. Pomimo to należy uwzględnić ocenę uczestników ankiety na temat życia w Sadkowicach. Większość, bowiem **71%** respondentów ocenia, jakość życia w Sadkowicach na poziomie przeciętnym. Z kolei **28%** ankietowanych uznaje życie w tej gminie, jako bardzo dobre, w przeciwieństwie do 1% (1 osoby), która uważa, iż dany poziom jest zły. Dla uzyskania czytelniejszych wyników danej ankiety została ona podzielona na poszczególne obszary lokalnego życia.

OBSZAR OCENY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Ilość udzielonej pomocy poprzez GOPS nie jest rzetelnym odzwierciedleniem poziomu występującego problemu społecznego w obszarze danej jednostki terytorialnej. Potwierdzeniem danej opinii może być porównanie najczęściej występującego problemu w rejestrach GOPS, którym w analizowanym okresie była bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych z opinią grupy ankietowanych, według której (**78%** opinii) największym problemem społeczności Sadkowic jest alkoholizm. Na poziomie **31% - 35%** zaznaczonych wskazań kolejnymi problemami są ubóstwo, bezrobocie oraz problemy osób starszych. Zauważonymi problemami przez opiniodawców wśród współmieszkańców są również niepełnosprawność, bezradność w sprawach wypełniania roli opiekuńczej i wychowawczej oraz chuligaństwo na poziomie **12% – 13%** ankietowanych sugestii. Przemoc w rodzinie jest

zauważona przez **8%** ankietowanych, natomiast obecność problemów związanych z narkomanią, w tym także z tzw. dopalaczami oraz oddzielnie istnienie bezdomności na terenie gminy jest dostrzeżone przez **4%** respondentów.

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczne uczestnicy danego badania opiniowali między innymi za podjęciem działań skierowanych na organizację produktywnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Sadkowie (**43%** odpowiedzi), zwłaszcza poprzez zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych (**38%** zaznaczeń). Także poprzez wydajne egzekwowanie prawa w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim (opinia **37%** osób badanych) i pozyskiwanie funduszy unijnych dla celów społecznych (**33%** udzielonych wskazań) mogłyby pozytywnie wpłynąć na zmniejszenie problemów społecznych danego regionu. Pozytywne podobne działania mogłyby mieć także postępowania w kierunku organizowania konkursów i szkoleń dla osób bezrobotnych (**32%** respondentów), w szczególności skierowanych na aktywizację zawodową kobiet (**7%** opiniodawców).

OBSZAR OCENY PROBLEMÓW DZIECI I MŁODZIEŻY

Mając na uwadze fakt, iż dzieci i młodzież są przyszłością naszego kraju należy poświęcić wszelkie zasoby, które przyczynia się do zapobiegania, zmniejszenia i usunięcia poszczególnych dysfunkcji kształcenia i rozwoju dzieci i młodzieży. Osoby wyrażające opinie w danej ankiecie wskazują, jako zagrożenia dla młodszych mieszkańców Sadkowie bezproduktywne formy spędzania wolnego czasu (**70%** uczestników), spożywanie alkoholu (**41%** opiniodawców) oraz palenie papierosów (**39%** ankietowanych). Wśród dzieci i młodzieży danej gminy w przekonaniu 20% respondentów stosowanie przemocy w grupach rówieśniczych oraz zapatrywaniem **1%** badanych zażywanie narkotyków (w tym tzw. dopalaczy) są obecnymi problemami. Jednym z generatorów problemów społecznych danej społeczności, szczególnie dzieci i młodzieży tej gminy jest niewystarczająca działalność świetlic szkolnych w zakresie zapewnienia opieki pozalekcyjnej (**19%** opinii). Liczną grupę stworzyli respondenci w wyrażeniu swojej opinii na temat propozycji form spędzania wolnego czasu na terenie Sadkowie. Wśród danych propozycji najczęściej wskazywane były działania na rzecz stworzenia świetlicy środowiskowej, organizacji dobrych warunków i miejsc (w tym boisk, basenu, parku, placów zabaw) umożliwiających przeprowadzenie poszczególnych dyscyplin sportowych i zabaw dla dzieci i młodzieży, np. siatkówki, koszykówki, gry w piłkę nożną, podnoszeniu sprawności fizycznej na siłowni (również na wolnym powietrzu) w czasie

wolnym od nauki. Ponad to na terenie gminy pożądane są zajęcia pozalekcyjne i tematyczne koła zainteresowań dla rozwijania zainteresowań poszczególnych grup młodzieży i dzieci oraz organizacja imprez sportowych i kulturalnych w połączeniu z profilaktyką dotyczącą uzależnień i stosowaniem przemocy. Pojawiły się również pojedyncze propozycje z zakresu: zajęć plastycznych, organizacji czasu wolnego w obecności ciekawych osób, (czyli takich, którzy mogliby dzielić się swoim doświadczeniem z poszczególnych dziedzin życia) w remizach strażackich, motywowania mieszkańców do uczestnictwa w zorganizowanych wycieczkach rowerowych. Wśród danej grupy osób ankietowanych były również takie, które nie wiedziały jak chciałby spędzać czas wolny w Sadkowicach.

OBSZAR OCENY BEZROBOCIA

W zakresie diagnozy poziomu problemu bezrobocia przez pryzmat udzielnych odpowiedzi respondentów jest on uznany, jako przeciętny według **63%** zaznaczeń. Z kolei **31%** opiniodawców bezrobocie uznaje na poziomie niskim lub za pomocą **4%** wskazań na poziomie wysokim. Przyczynami, które sprzyjają tworzeniu się bezrobocia wśród lokalnej społeczności są:

- brak odpowiednich kwalifikacji osób bezrobotnych względem dostępnych ofert pracy (zdanie **56%** uczestników ankiety);
- brak wystarczającej ilości miejsc pracy (**48%** zaznaczeń);
- pozostanie kobiet w domu dla wypełnienia obowiązków wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (**42%** opinii);
- utrzymywanie się ze świadczeń państwowych (**32%** wskazań);
- brak wiedzy z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej (**30%** ocen);
- praca w szarej strefie (**24%** zapatrywań);
- praca za granicą (**5%** przekonań).

OBSZAR OCENY UBÓSTWA

Według oceny ankietowanych zjawisko ubóstwa wśród mieszkańców jest drugim problemem pod względem częstotliwości występowania wśród sadkowskich rodzin, natomiast pod względem ilości rodzin korzystających ze świadczeń społecznych z tytułu ubóstwa jest on siódmym problemem w hierarchii. Zdecydowaną ilością głosów (**67%** wszystkich) uzależnienia (alkoholizm, narkomania) jest główną przyczyną popadania w ubóstwo. Na

zblizonym do siebie poziomie ilości poglądów respondentów brak pracy (**32%** wskazań), bezradność życiowa (**26%** zapatrywań) oraz niskie dochody na jednego członka w rodzinie (**23%** opinii) są czynnikiem, przez który jest odczuwalne ubóstwo lokalnej społeczności. Ubóstwo mieszkańców Sadkowic borykają się z ubóstwem, ponieważ jest ono skutkiem w ocenie: **17%** ankietowanych → dziedziczności ubóstwa, **16%** opiniodawców → posiadanie, co najmniej trojga dzieci, **15%** respondentów → zmaganie się, co najmniej jednego z członków rodzinnym z długotrwałą lub ciężką chorobą. Poniżej 10% uzyskanych odpowiedzi, bowiem na poziomie 5% udzielonych sądów nieefektywnie działająca pomoc społeczna oraz w wielkości 2% wyrażonych poglądów zmaganie się z niepełnosprawnością powoduje odczuwanie ubóstwa poszczególnych rodzin z danej gminy.

OBSZAR OCENY PRZEMOCY W RODZINIE

Spośród 95 osób udzielających odpowiedzi na pytanie dotyczące obecności zjawiska przemocy domowej w Sadkowicach **12%** spośród nich zadeklarowało, iż zna rodziny, w których jest stosowana przemoc domowa. Natomiast **15%** osób ankietowanych opiniowało, że słyszały o danych rodzinach w przeciwieństwie do **17%** respondentów, którzy nie znają lub nie wiedzą o zamieszkiwaniu na terenie gminy osób stosujących lub zmagających się ze skutkami przemocy. Pytając o formy stosowanej przemocy domowej w Sadkowicach uczestnicy ankiety wymienili przede wszystkim przemoc fizyczną z uwzględnieniem: bijatyki, popychania, bójki (pod sklepem, na ulicy, w grupach rówieśniczych), bicie własnej żony i dzieci, „bicie dzieci przez stres i nerwy” oraz przemoc psychiczną z wymienieniem: szantażu, wyzwisk, ubliżania, zawstydzania, szykanowania. Jako formy przemocy w rodzinie opiniodawcy wspomnieli także o prześladowaniu oraz przemocy ekonomicznej, np. uzależnienie finansowe żony od bijącego męża. Młodzi ludzie stanowią pewną część danego wywiadu społecznego, dlatego też w danym momencie należy zatrzymać się na chwilę i rozważyć (najlepiej zdiagnozować) czy wyrażone opinie wynikają z ich własnego doświadczenia, czy też posiadają pewien zasób wiedzy w temacie stosowanych form przemocy i czy jest ona wykreowana efektywnością programów profilaktycznych, czy też poznawana (osłuchana) z otoczenia.

OBSZAR OCENY PRZEMOCY W RODZINIE

Niezaradność życiowa według **63%** wyrażonych poglądów, brak pracy na podstawie **34%** uzyskanych odpowiedzi i rozpad rodziny wskazany **25%** zaznaczeń jest przyczyną pojawienia się alkoholizmu wśród mieszkańców Sadkowie. W diagnozie przyczyn występowania uzależnienia alkoholowego lub narkomanii (w tym tzw. dopalaczy) w tej gminie respondenci ankiety zaznaczyli również: niewystarczające dochody w rodzinie (**22%** opinii), stres (**21%** wskazań), mała ilość programów profilaktycznych na temat szkodliwości alkohol i dopalaczy (**17%** sądów) oraz pokoleniowość występowania konkretnego uzależnienia (**7%** zapatrywań ankietowanych). Diagnozując spostrzeżenia opiniodawców w zakresie przyczyn występowania uzależnień tej gminy zostały poddane rozpoznaniu proponowane formy rozwiązania danych problemów. Jako najbardziej efektywne formy respondenci wskazali zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie szkodliwości uzależnień (**46%** badanych) oraz umieszczenie osoby uzależnionej w specjalistycznym ośrodku odwykowym (**44%** opiniowanych). W mniejszym zakresie udzielonych odpowiedzi ankietowani popierają, jako skuteczne formy minimalizowania obecności uzależnień są: uczestnictwo osób współuzależnionych w spotkaniach z psychologiem (**32%** wyrażonych poglądów), zwiększenie interwencji policji i pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w rodzinach z problemem uzależnień (**30%** przyjętych sądów) oraz korzystanie osoby uzależnionej z lokalnej pomocy terapeutycznej (**18%** udzielonych opinii).

OBSZAR OCENY BEZPIECZEŃSTWA

Większość, bowiem **63%** uczestników danego badania opinii publicznej czuje się bezpiecznie na terenie Sadkowie. Z kolei przeciętne poczucie bezpieczeństwa odczuwa **32%** respondentów. Natomiast **5%** opiniodawców nie czuje się bezpiecznie w obszarze ich gminy. Przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa dla mieszkańców Sadkowie są przede wszystkim (według **56%** badanych) osoby odurzeni alkoholem lub narkotykami, ponieważ zakłócają oni porządek publiczny. Do obniżenia poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności przyczyniają się kierowcy łamiący przepisy ruchu drogowego (**31%** ankietowanych), a także grupy młodzieży zakłócające spokój w miejscach publicznych i ilość występujących kradzieży, włamań oraz rozbojów (**15%** uczestników badania). W zakresie diagnozy danego obszaru **14%** uczestników sondażu zwrócili uwagę także na bierność działań policji w zakresie poprawienia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Sadkowie.

OBSZAR OCENY POMOCY SPOŁECZNEJ

Zanim zostaną poddane analizie opinie uczestników kwestionariusza tej ankiety należy mieć na uwadze, iż w pewnej części jej uczestnikami były młode osoby mogące nie posiadać (nie jest to norma) wiedzy w zakresie świadczenia usług przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Większość respondentów ankiety nie korzystało z pomocy społecznej, ponieważ nie wiedzą, czy dana pomoc im przysługuje (13% wszystkich) lub nie mieli takiej potrzeby (63% ogółu). Z kolei 24% opiniodawców przynajmniej raz byli lub są podopiecznymi GOPS. Ocena pracy pracowników GOPS w Sadkowicach jest oceniana przez większość zgromadzonych opiniodawców, jako dobra. Poglądy pozostałych uczestników podzieliły się niemalże na takie same grupy pod względem ich wielkości w zakresie oceny świadczonych usług w ramach GOPS na przeciętną lub bardzo dobrą. Wśród wyrażonych opinii znalazły się między innymi następujące zapisy:

- „pomagają innym w bardzo cenny sposób”;
- „przeciętnie liczę na większą aktywność i wzmożoną działalność GOPS”;
- „Dobrze. Wykonują to, co do nich należy.”;
- „Myślę, że jest to praca przeciętna, tudzież poniżej oczekiwań.”;
- „widać, że ludzie pracujący tam angażują się w swoją pracę dużo wysiłku”.

6. CELE STRATEGII, KIERUNKI DZIAŁAŃ, ŹRÓDŁA FINASOWANIA

Pomoc społeczna

1. Podniesienie poziomu życia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Podniesienie poziomu życia osób i rodzin zmagających się z problemami w obszarze bezradności w spełnianiu roli opiekuńczo – wychowawczej lub potrzeby ochrony macierzyństwa.
3. Podjęcie nowych i kontynuacja obecnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, osób starszych oraz osób zmagających się długotrwałą lub ciężką chorobą.
4. Zwiększanie i kontynuowanie działań pomocowych osobom uzależnionym i współuzależnionym.
5. Zwiększenie wiedzy w zakresie działalności instytucji pomocowych.
6. Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych.

Wiedza, kultura, czas wolny

1. Zwiększenie ilości i zróżnicowanie form spędzania wolnego czasu.
2. Zwiększenie ilości dzieci uczęszczających do przedszkoli.
3. Umożliwienie spędzania czasu pozalekcyjnego w świetlicy szkolnej.
4. Stworzenie świetlicy środowiskowej oraz innych miejsc umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu, między innymi na potrzebę zapobiegania uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
5. Zwiększanie świadomości skutków zażywania alkoholu i narkotyków wśród dzieci i młodzieży oraz stosowania przemocy.

Ochrona zdrowia

1. Zwiększenie dostępu do usług medycznych.
2. Zwiększanie dostępu do usług rehabilitacyjnych.
3. Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych.
4. Aktywowanie działalności wolontariatu.

Integracja społeczna

1. Zwiększenie aktywności mieszkańców i zaangażowania w życie gminy.
2. Zwiększenie współpracy partnerskiej między instytucjami lokalnymi.
3. Organizowanie okoliczności (kół zainteresowań, festynów itp.) na rzecz integracji osób starszych, osób niepełnosprawnych oraz osób długotrwale lub ciężko chorych z mieszkańcami Sadkowic.

Bezpieczeństwo

1. Zwiększanie wiedzy w zakresie bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży.
2. Kontynuowanie i zwiększanie działań utrzymujących poziom bezpieczeństwa w gminie.
3. Zwiększenie interwencji policji.
4. Egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim.

Rynek pracy

1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych, zwłaszcza kobiet.
2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych.
3. Tworzenie nowych miejsc pracy.

4. Udzielanie informacji z zakresu założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Za realizację celów oraz wykonywanie działań skierowanych na ich realizację odpowiednio dla wskazanych obszarów problemów społecznych, w sposób ciągły, rzetelny, na zasadzie wzajemnej partnerskiej współpracy w okresie trwania Strategii są odpowiedzialni:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminna Biblioteka Publiczna
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Powiatowy Urząd Pracy
- Placówki oświatowe
- Ośrodki zdrowia
- Organizacje pozarządowe
- Policja
- Straż Miejska.

Jako źródła finansowania realizacji niniejszej *Strategii* powinny być wykorzystane:

- środki własne gminy
- środki jednostek oświatowych
- środki unijne
- środki PFRON
- środki Funduszu Pracy
- środki organizacji pozarządowych.

Wskaźnik realizacji działań

Wskaźniki, to miernik służący do określenia rozpatrywanej wielkości wyrażony w formie liczebnej. Do sformułowania zagadnień danej *Strategii* zostały wykorzystane następujące wskaźniki:

- liczba osób, rodzin korzystających ze wsparcia,
- liczba osób zamieszkujących gminę,
- liczba wydanych i sporządzonych formularzy Niebieskich Kart,
- liczba osób bezrobotnych z uwzględnieniem podziału na płeć,

- liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych,
- liczba poszczególnych działań podjętych przez GKRPA,
- liczba poszczególnych działań podjętych przez zespół interdyscyplinarny
- liczba osób i rodzin objętych pomocą grup roboczych,
- liczba uczestników ankiety,
- liczba udzielonych odpowiedzi w ankiecie.

7. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE DLA MIESZKAŃCÓW SADKOWIC

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadkowicach

Urząd Gminy w Sadkowicach

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej KALMED w Kaleniu

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy

Sołectwa

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej

Punkt Informacji Prawnej w Rawie Mazowieckiej i Białej Rawskiej

Stowarzyszenie Pogotowie Rodzinne im. „Jolanty Fedeckiej” w Rawie Mazowieckiej

Poradnia Odwykowa w Rawie Mazowieckiej

Pogotowie Rodzinne w Rawie Mazowieckiej

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rawie Mazowieckiej

Komenda Powiatowa Policji w Rawie Mazowieckiej

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej

Szpital Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej

Organizacje pozarządowe w powiecie rawskim*

*Terenowy Ośrodek Przymierza Rodzin w Rawie Mazowieckiej, Rawskie Stowarzyszenie Abstynenckie „Szansa”, Fundacja „Obudźmy Nadzieję”

8. MONITORING I EWALUACJA WDROŻONEJ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sadkowiec na lata 2016 – 2020 ma na celu wskazanie kierunku podejmowanych działań skierowanych na poprawę jakości życia mieszkańców. W sposób priorytetowy niniejszymi działaniami należy objąć te rodziny, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Koordinacja realizacji danego dokumentu wymaga nadzorowania pod względem ilościowym i jakościowym postępujących zmian według mierzalnych wskaźników, co umożliwi ocenę podjętych działań pod względem skuteczności i słuszności wykonywania ich .

Wprowadzanie zmian będzie realizowane przez 4 lata, począwszy od 2016 roku. Ocena zagrożeń i szans będzie monitorowana za pomocą danych statystycznych i innych wskaźników przekazywanych od podmiotów odpowiedzialnych za współrealizację danej Strategii. Instytucją odpowiedzialną za prawidłowy przebieg realizacji danej *Strategii* oraz rzetelnie przeprowadzony monitoring jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach.

9. SPIS WYKRESÓW

<i>Wykres 1 Trend liczby mieszkańców .....</i>	<i>18</i>
<i>Wykres 2 Trend liczby kobiet i liczby mężczyzn .....</i>	<i>19</i>
<i>Wykres 3 Porównanie liczby kobiet i liczby mężczyzn .....</i>	<i>20</i>
<i>Wykres 4 Zmienność liczby ludności z uwzględnieniem podziału na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny oraz podziału ze względu na płeć .....</i>	<i>21</i>
<i>Wykres 5 Trend liczby ludności z uwzględnieniem ekonomicznego podziału. ....</i>	<i>22</i>
<i>Wykres 6 Trend liczby rodzin oraz osób w danych rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS.....</i>	<i>25</i>
<i>Wykres 7 Hierarchia problemów społecznych .....</i>	<i>27</i>
<i>Wykres 8 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.....</i>	<i>30</i>
<i>Wykres 9 Trend liczby rodzi i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. ....</i>	<i>32</i>
<i>Wykres 10 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z powodu niepełnosprawności. .</i>	<i>34</i>
<i>Wykres 11 Trend liczby rodzin (w tym wielodzietnych) korzystających z pomocy GOPS z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa. ....</i>	<i>37</i>
<i>Wykres 12 Trend liczby osób bezrobotnych .....</i>	<i>40</i>
<i>Wykres 13 Liczba osób bezrobotnych .....</i>	<i>41</i>
<i>Wykres 14 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć - rok 2013 .....</i>	<i>41</i>
<i>Wykres 15 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć - rok 2014 .....</i>	<i>42</i>
<i>Wykres 16 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na płeć - rok 2015 .....</i>	<i>43</i>
<i>Wykres 17 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia. ....</i>	<i>44</i>
<i>Wykres 18 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu alkoholizmu. ....</i>	<i>46</i>
<i>Wykres 19 Trend liczby rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa. ....</i>	<i>56</i>

10. SPIS TABELI

<i>Tabela 1 Liczba mieszkańców Sadkowic z uwzględnieniem podziału na płeć. ....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 2 Liczba ludności z uwzględnieniem podziału na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny oraz podziału ze względu na płeć.....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 3 Ogólna liczba ludności z uwzględnieniem podziału ekonomicznego .....</i>	<i>22</i>
<i>Tabela 4 Liczba rodzin i osób w danych rodzinach (w tym długotrwale korzystające) korzystające z pomocy GOPS. ....</i>	<i>24</i>
<i>Tabela 5 Hierarchia problemów społecznych w Sadkowicach (zgodnie z ilością udzielonego wsparcia) .....</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 6 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabela 7 Liczba rodzi i osób w tych rodzinach korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. ....</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 8 Liczba rodzi i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności. ....</i>	<i>33</i>
<i>Tabela 9 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych .....</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 10 Liczba rodzin (w tym wielodzietnych) korzystających z pomocy GOPS z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa. ....</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 11 Liczba osób zarejestrowanych w PUP.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 12 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia. ....</i>	<i>44</i>
<i>Tabela 13 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu alkoholizmu. ....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 14 Działania GKRPA.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabela 15 Liczba rodzin i osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych. ....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 16 Liczba rodzin i osób objętych pomocą grup roboczych. ....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 17 Działania w zakresie "Niebieskiej Karty". ....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 18 Liczba rodzin i ich członków korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa.....</i>	<i>55</i>